

Tegevuse „Minu esimene töökoht“ vahehindamine

Merit Tatar, Maarja Käger, Kats Kivistik

Balti Uuringute Instituut

veebruar 2017

SOTSIAALMINISTEERIUM

Hindamise eesmärk

Saada teada põhjused, miks perioodi jaanuar 2015 – september 2016 põhjal ei ole tegevus “Minu esimene töökoht” (edaspidi M1T)

- kavandatud mahus käivitunud,
- kas ja mil moel seda muuta ning
- kas on põhjendatud sarnase toetusmehhanismi laiendamine mittetöötavate vanemate sihtrühmale, kellel on kuni 8-aastane laps/lapsed.

Hindamise metoodika (I)

- **Dokumendianalüüs** – seireandmed; teiste riikide praktika
- **Intervjuud rakendajatega ja Töötukassa konsultantidega** – 13 inimest
- **Intervjuud valdkondlike ekspertidega** – 13 inimest
- **Intervjuud tööandjate esindajatega** – 6x tegevuses osalenud tööandjad, 6x tegevuses mitteosalenud tööandjad
- **Ankeetküsitlused**
  - tegevuses osalenud noored – 111 lõpuni vastanut
  - tegevuses mitteosalenud noored – 23.11.2016 seisuga Töötukassas arvel olnud kuni 39. aastased, juhuvalim – 505 lõpuni vastanut
  - tegevuses osalenud tööandjad – 79 lõpuni vastanut
  - tegevuses mitteosalenud tööandjad – juhuvalim Äriregistris olevatest ettevõtetest, 164 lõpuni vastanut

Vastuste arv ja osakaal ankeetküsitluses

Ankeet	Täisvastus (vene keeles vastanute %)	Poolik vastus (vastanud esimesele küsimusele) (vene keeles vastanute %)	Laekunud (küsitluse lõpuni vastanute) vastuste osakaal kõikidest küsitluse lingi saanud kontaktidest - tõlgendatav vastamisaktiivsuseks
I	111 (8%)	136 (11%)	23%
II	505 (18%), koos lapseta üle 29-aastastega 624 (19%)	531 (18%), koos lapseta üle 29-aastastega 659 (19%)	21% (ainult sihtgrupi vastused 17% kõigist adressaatidest)
III	164 (3%)	173 (3%)	5%
IV	79 (13%)	92 (12%)	18%

Hindamise metoodika (II)

- **Rühmaarutelud**

- 3x tegevuses osalenud noored – 1 osaleja → +15 telefoniintervjuud tegevuses osalenud noortega
- 4x tegevuses mitteosalenud noored – 18 osalejat → + 2 telefoniintervjuud tegevuses mitteosalenud noortega

- **Tulemuste valideerimiseminar**

Teiste riikide praktikate kokkuvõte – õppetunde

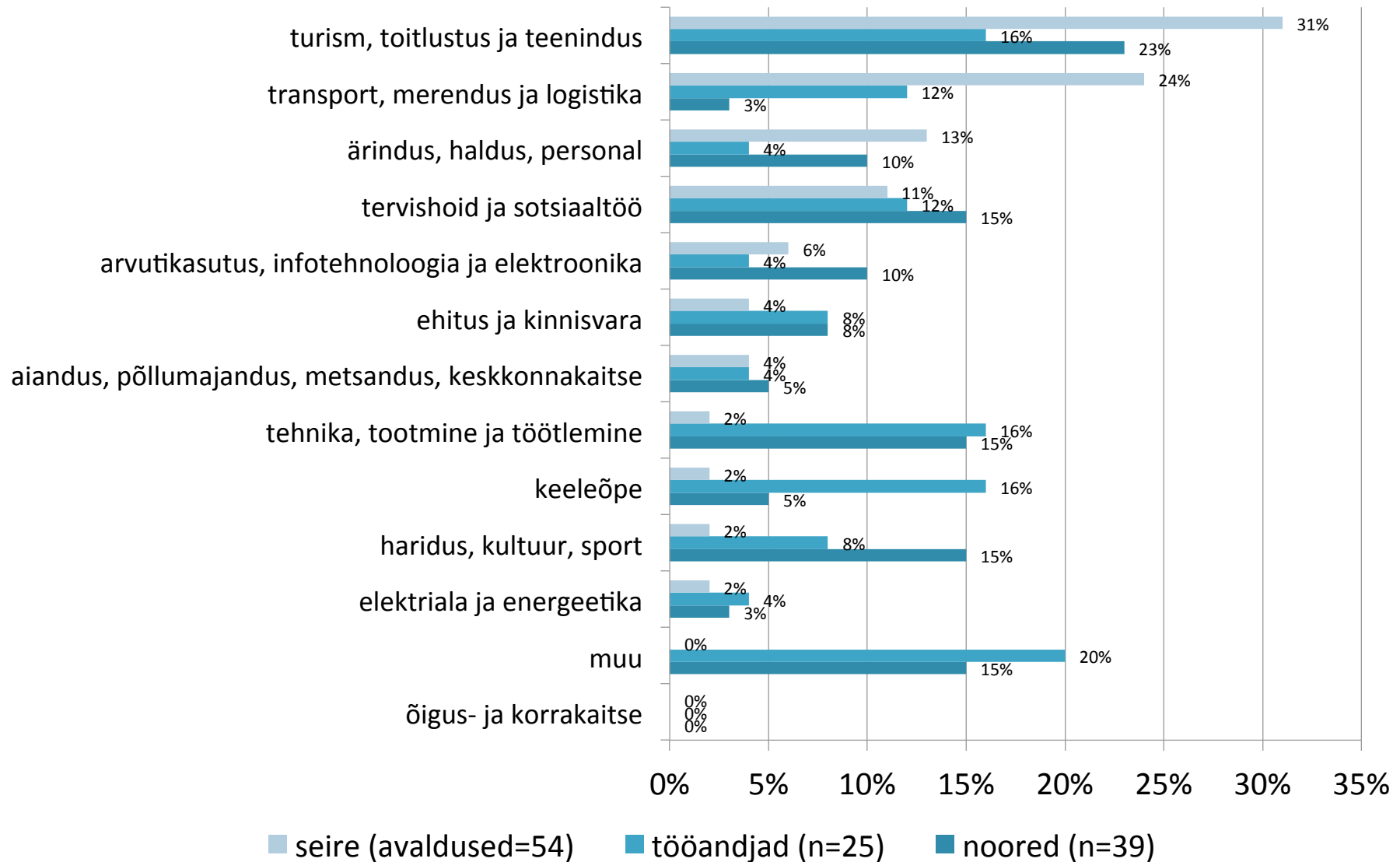
- Isiklik lähenemine noorele/sihtgrupile
- Tööandjate rahalisel motiveerimisel on pigem lühiajaline mõju, oluline on keskenduda noortele väljaõppe pakkumise võimaluste loomisele töökohas
- Koolitusprogrammid peavad vastama turuvajadustele
- Oluline on alustada sekkumisega juba varakult, isegi alates 3 kuu möödumisest töötustaatus algusest
- Sihtgrupid tuleb selgelt määratleda ja iga vajadustest lähtuvalt tegevusi kohandada
- Kõige edukamad on kombineeritud programmid, mis pakuvad mitmeid erinevaid teenuseid
- Tööandjate kaasamine meetmesse, paindlikkus ja isiklikum lähenemine
- Lastega vanemate puhul on põhirõhk (Eestis) naiste tööhõivesse tagasipöördumise toetamisel, vajalik nii paindlike töövormide ja -aegade võimalikkusele kui ka lastehoiu kasutamisele kaasaaitamisele

Kui palju noori on tegevuses osalenud? (I)

	naised	mehed	17-24	25-29	erisused
M1T noori	53%	47%	64%	36%	Ida-Virumaa, Tallinn ja Harjumaa, Pärnumaa, Võrumaa enim esindatud
KOKKU 500	Vastas 64%	Vastas 36%	Vastas 49,5%	Vastas 50,5%	
Koolitustel osalemine	21 naist 37 koolitusel	11 meest on osalenud 17 koolitusel	19 inimest 29 korral	13 inimest 25 korral	Ida-Virumaa ja Harjumaa, sh Tallinn enim esindatud;
KOKKU 54 ehk 6%	67% ei osalenud ühelgi, 21% osales 3+ koolitusel	63% ei osalenud ühelgi, 10% osales 3+ koolitusel			eestlastest 62% pole osalenud, teisest rahvusest 78%, 56% samal töökohal osalenutest pole osalenud, 77% katkestanutest pole osalenud

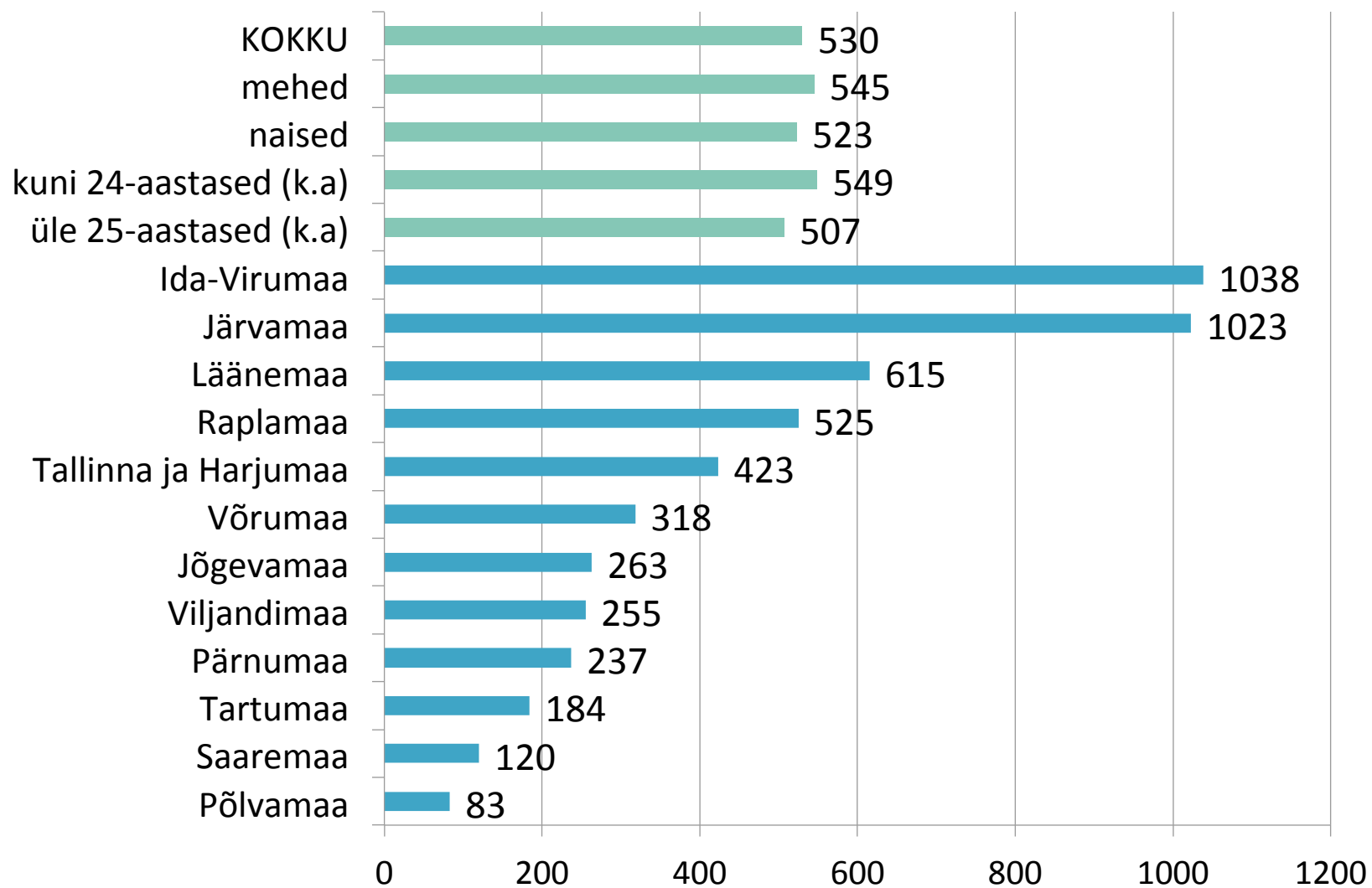
must tekst – Töötukassa andmed; sinine tekst – küsitluse tulemused

Mis valdkondades koolitusi alustati?

Milline on koolituskulu ühe noore kohta (€)?

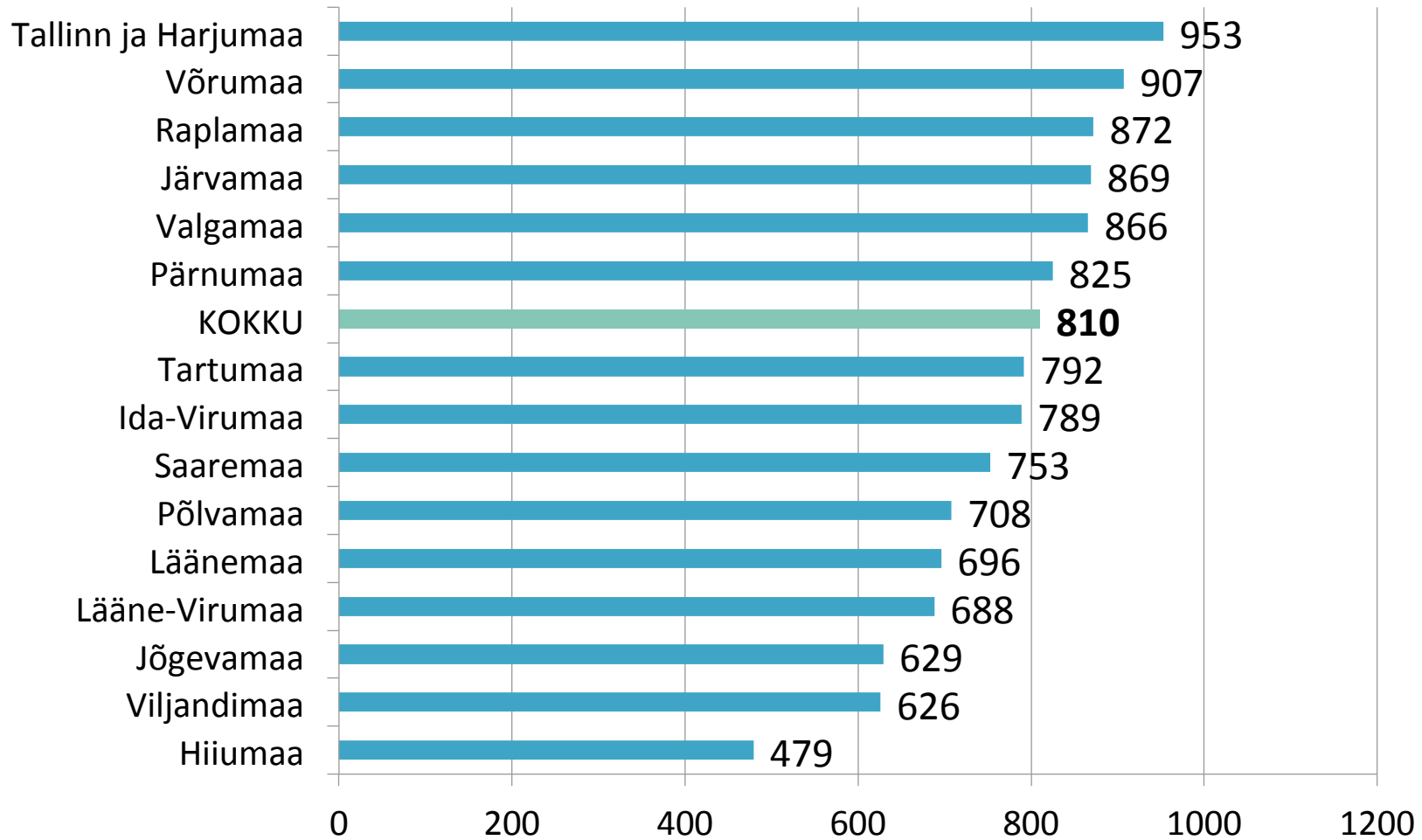

Milline oli keskmine töötasu?

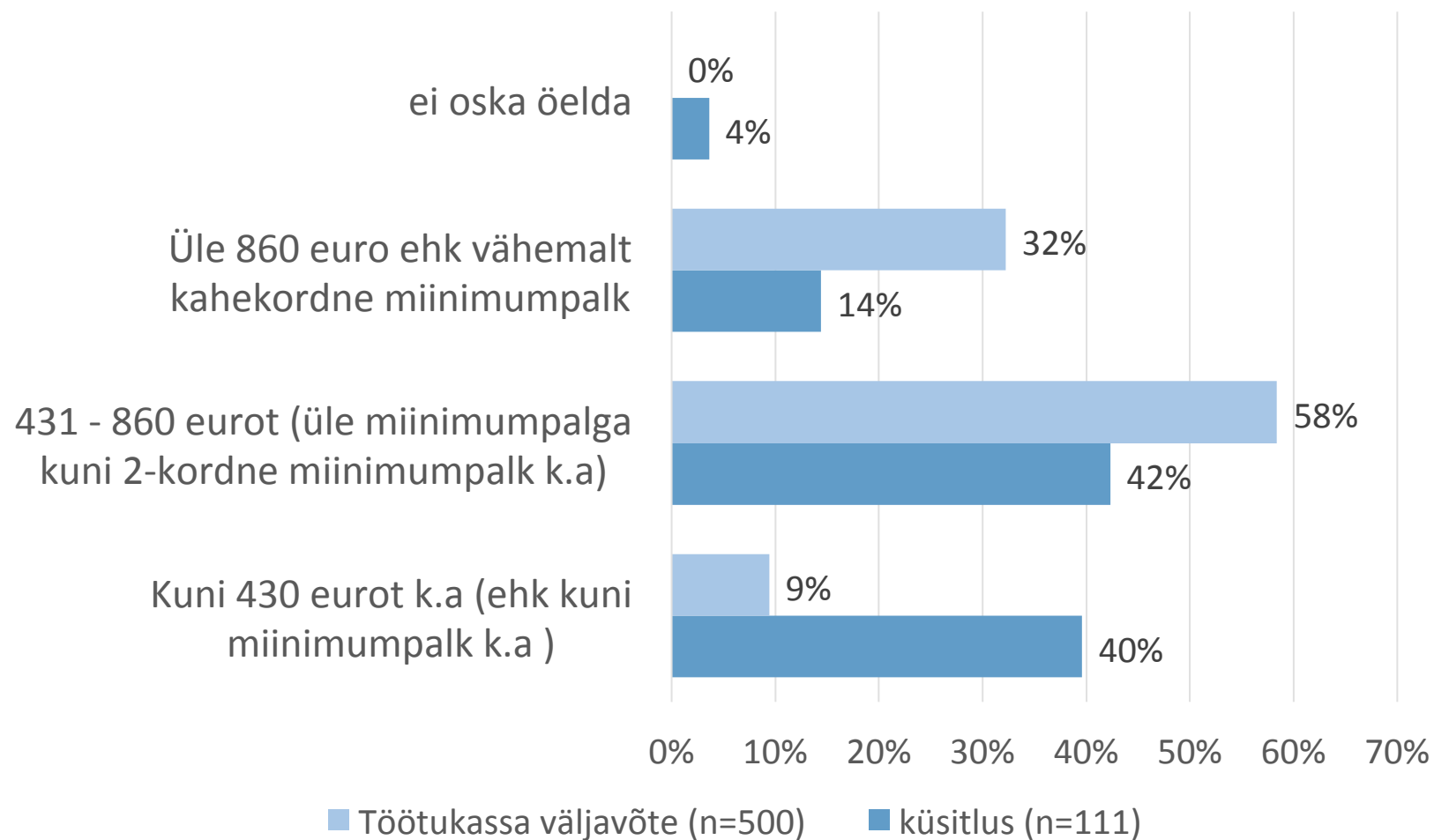
	naised	mehed	17-24	25-29	piirkondlikud erinevused
Keskmine <u>eeldatav</u> töötasu	737 eurot	892 eurot	806 eurot	819 eurot	kõrgeim Harjumaal, madalaim Hiiumaal
Keskmine küsimustikule vastanud <u>noore</u> töötasu	40% kuni 430 eurot 42% 431-860 eurot 14% üle 860 euro				
Keskmine <u>tööandja hinnang</u> noore palgale - küsimustik	20% kuni 430 eurot 65% 431-860 eurot 11% üle 861 euro				

must tekst – Töötukassa andmed; [sinine tekst](#) – küsitluse tulemused

Milline oli keskmine töötasu (sh piirkondlik keskmine; €)?

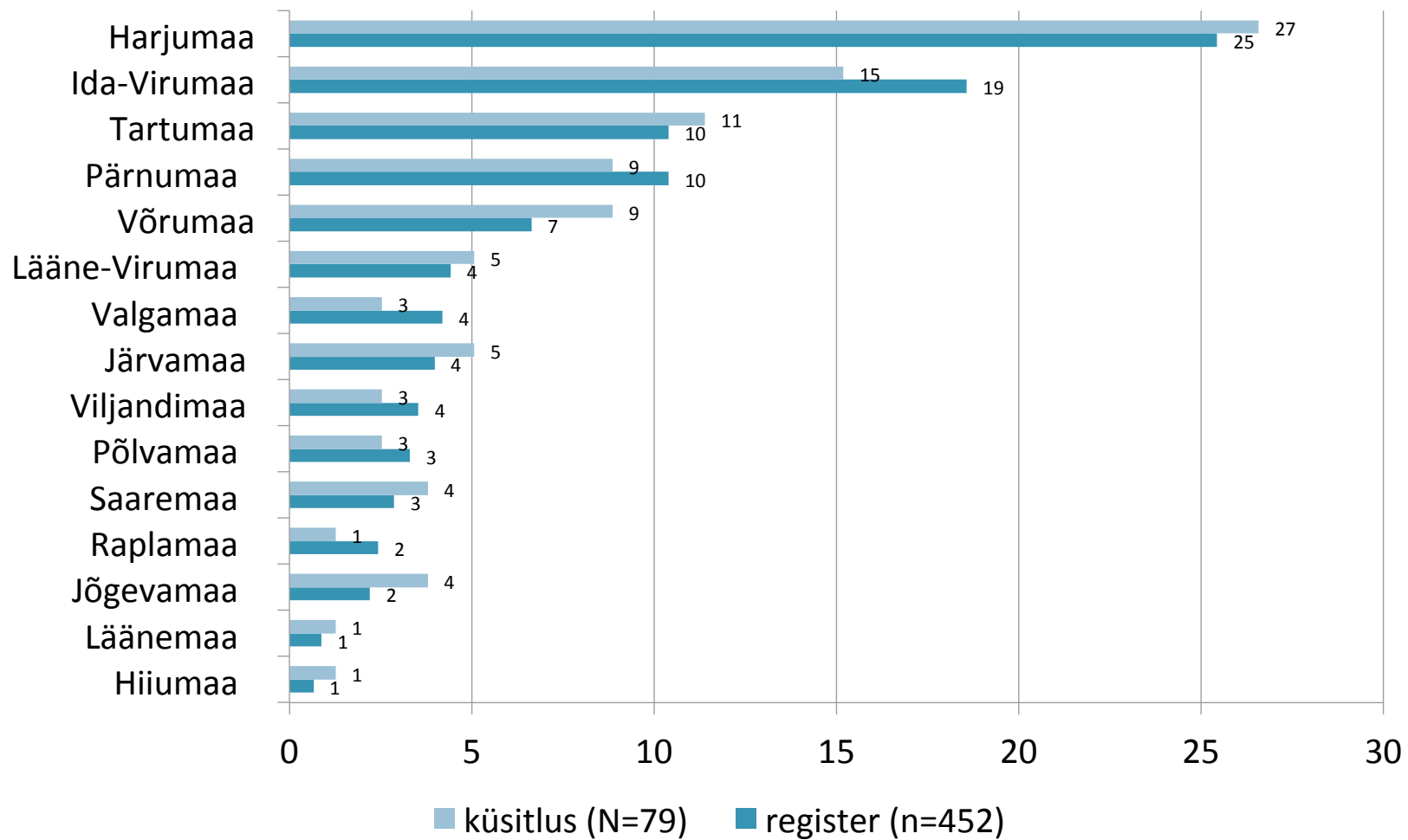
Eeldatav ja tegelik brutokuupalk

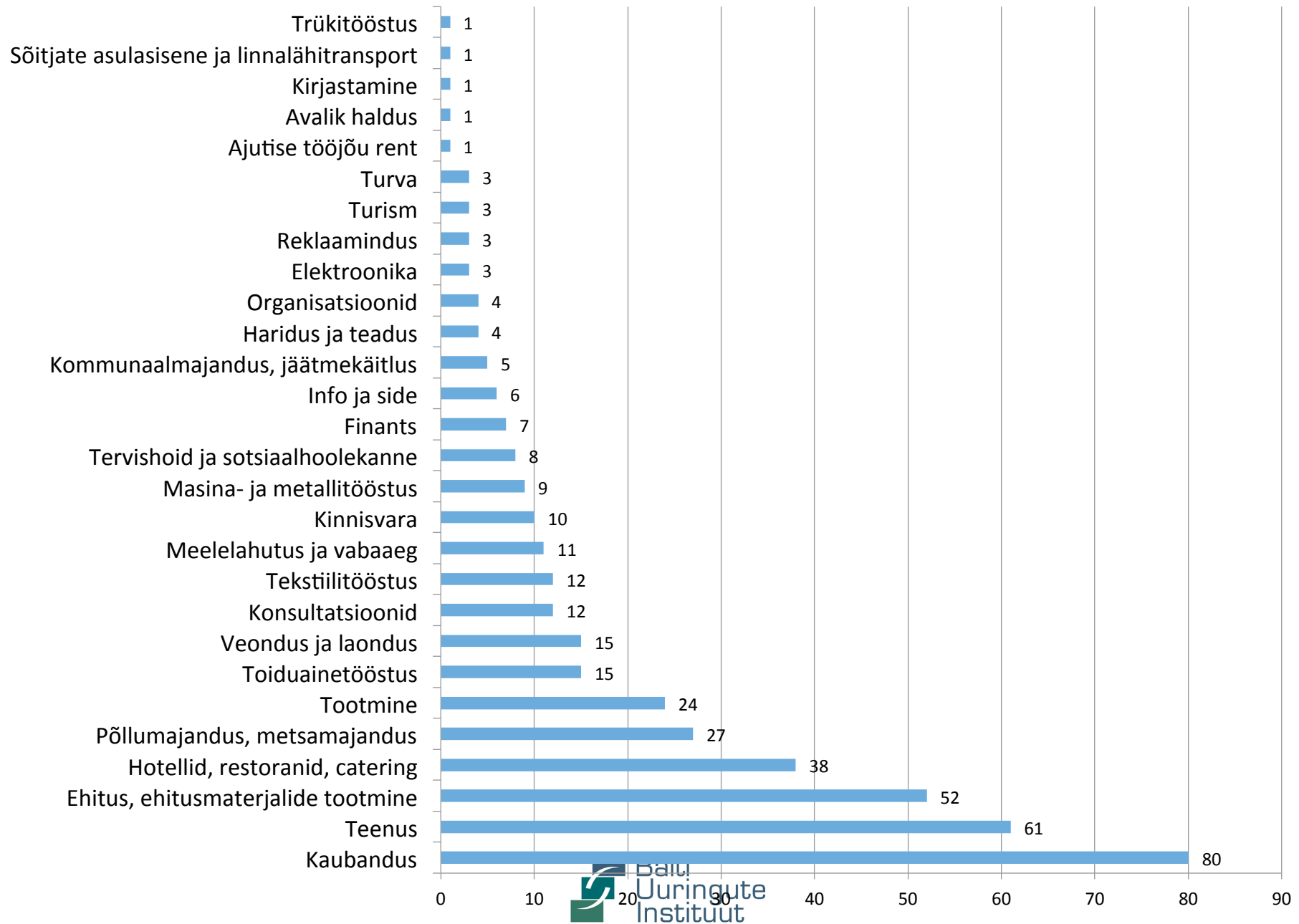
Kui palju tööandjaid on tegevust kasutanud?

- Kokku osalenud **452 tööandjat**
- Neist 36 võtnud rohkem kui 1 töötaja, neist omakorda 8 võtnud 3-4 noort
- Keskmine müügitulu ettevõtte kohta on 5,4 milj. eurot ja mediaanmüügitulu on 207 560 eurot (seireandmed)
- Keskmiselt töötab ühe ettevõtte juures 59 töötajat, mediaantöötajate arvuks on 6 inimest, sh on 59,2% tööandjatest 1-9 töötajaga, 23,7% 10-49 töötajaga, 11,5% 50-249 töötajaga ja 5,6% üle 250 töötajaga.

Osalenud tööandjad piirkonna järgi (seire+Äriregister ja küsitlus; tööandjate arv)

Osalenud tööandjad valdkonna järgi (Äriregister; tööandjate arv)

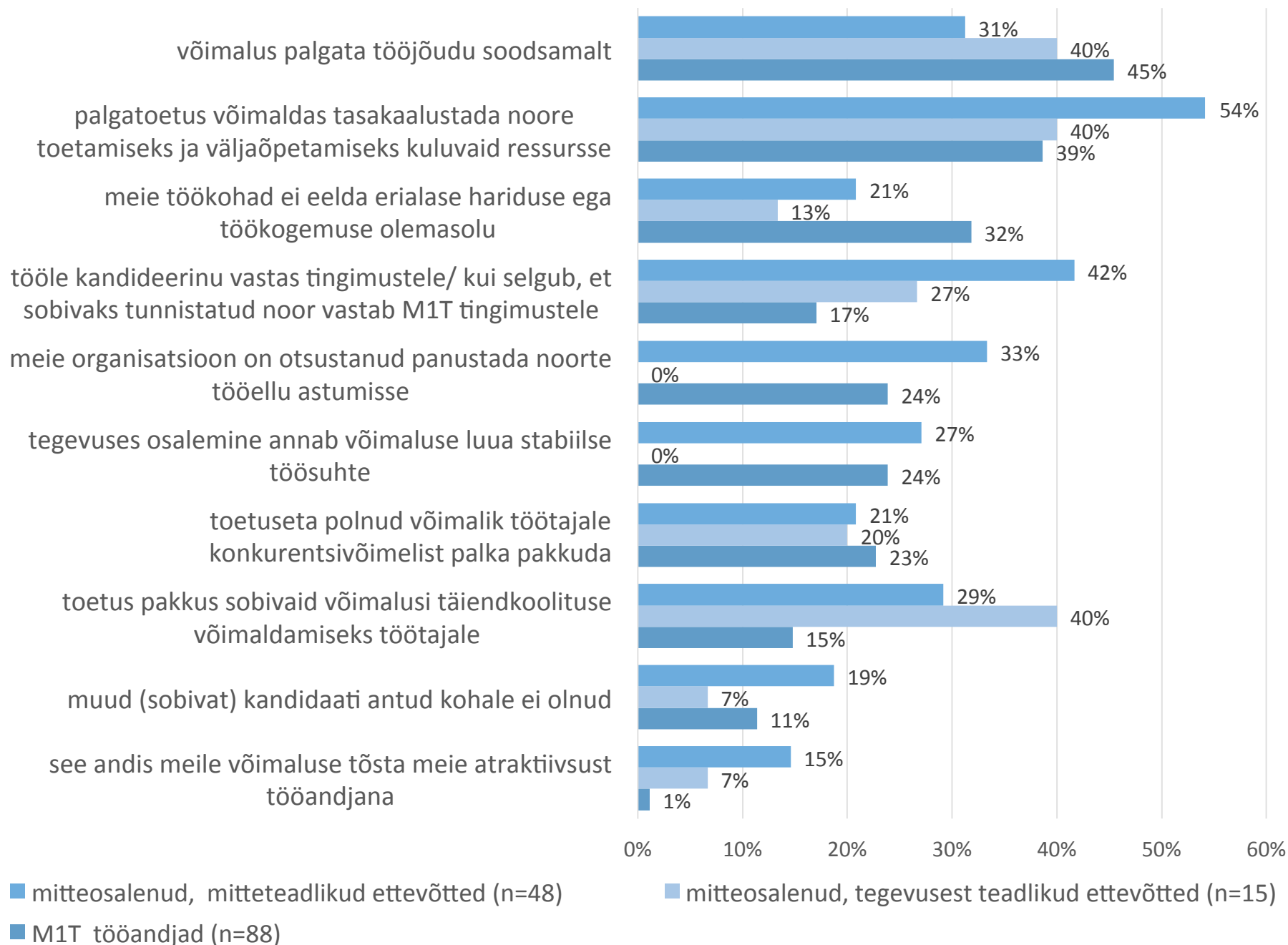

Millised on sihtrühmade arvamusel ja hoiakud tegevuse asjakohasuse kohta?

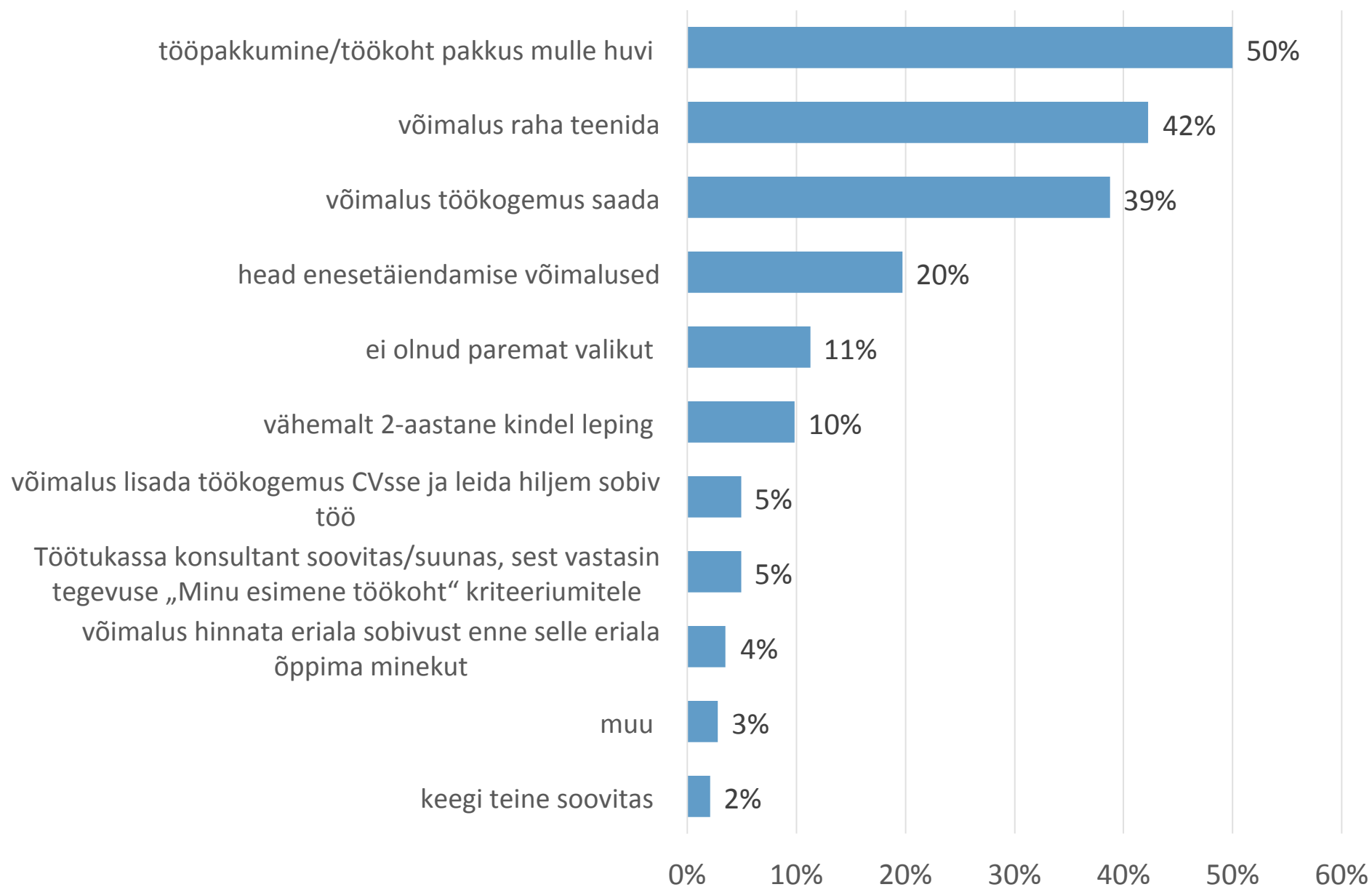
- Tööandjad näevad noori kui riskantset töötajate gruppi, kelle töölevõtmine on tavapärasest kulukam ja panus ettearvamatum
- Palgatoetus ja koolitushüvitis motiveerivad eelistama kogemusteta ja erialase hariduseta noori
- Hüvitised on eriti olulised nendele tööandjatele, kes palkasid spetsialiste-ametnikke (neid märkis samas vaid 13% noortest ja 16% tööandjatest)

Mis põhjustel palkasite/palkasite M1T raames noori (tööandjad)?

Millised tegurid motiveerivad noori tegevuses osalema?

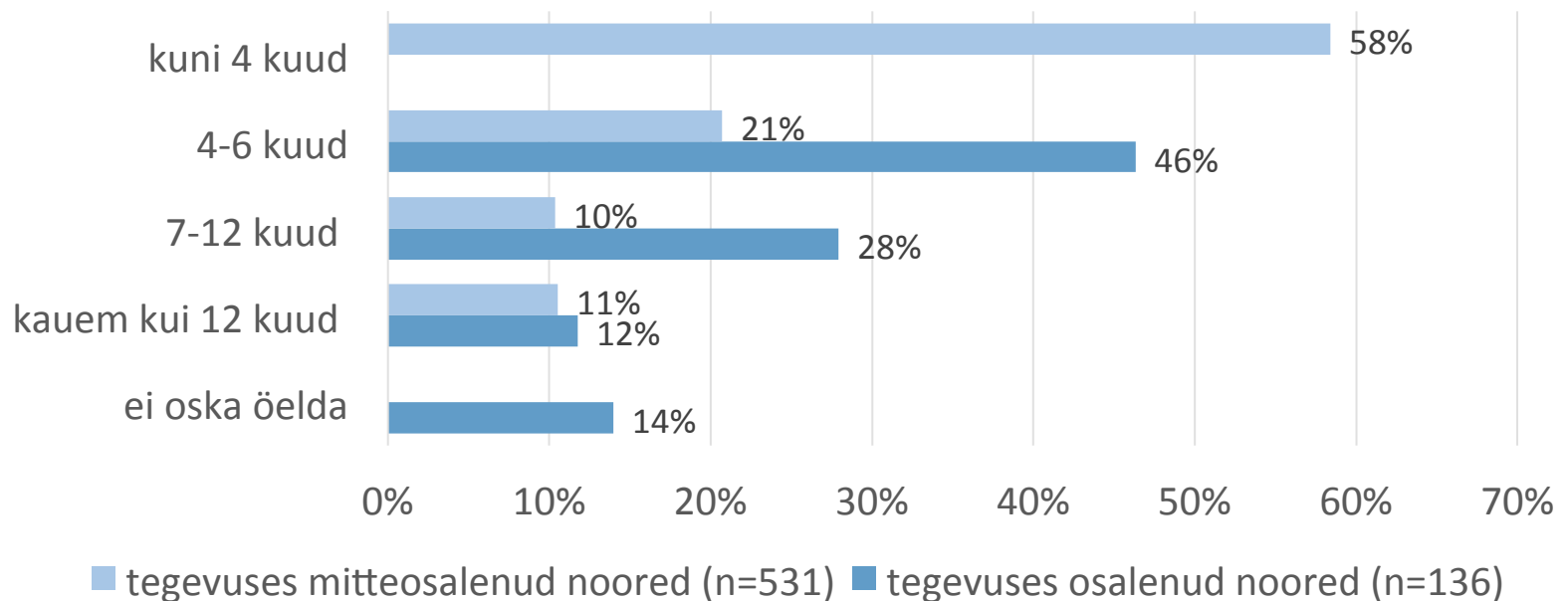

Millised tegurid motiveerivad noori tegevuses osalema?

- Tegevuses osalemisega kaasnevatest hüvedest tuleneva **konkurentsieelise** parem ära kasutamine eeldab tööandjate suuremat teadlikkust tegevusest
- **Koolituskomponendi** parem või süstemaatilisem tutvustamine võib tõsta noorte huvi tegevuse kaudu tööle minekuks
- Väikeste lastega noorte motivaatorites statistilisi erisusi polnud

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – töötuna arveloleku kestus

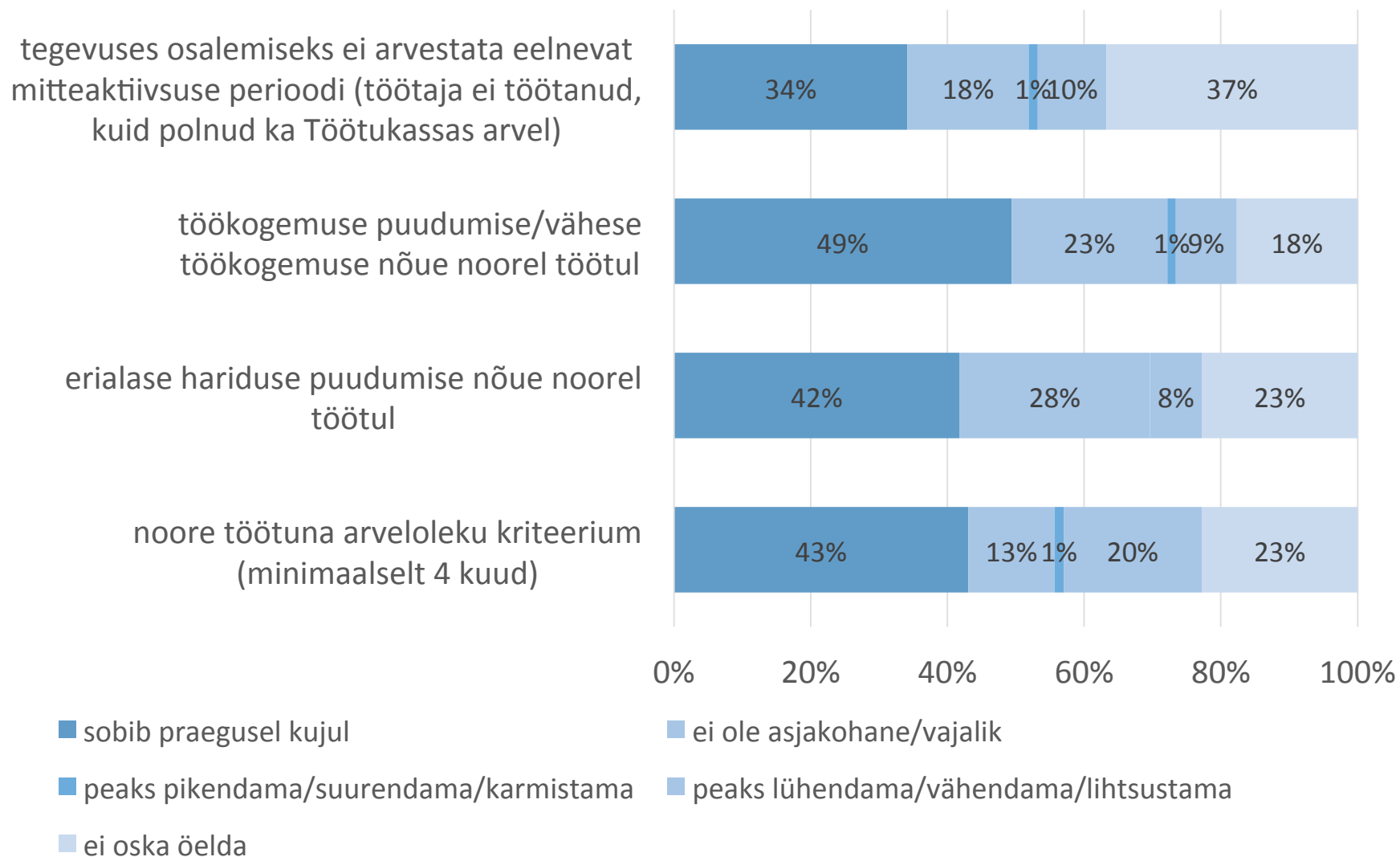
- Seireandmete kohaselt 90% osalenutest üle 6 kuu, 10% kuni 6 kuud arvel
- Ankeetküsitlus:

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – töötuna arveloleku kestus

- Töötuna arveloleku kriteerium on pigem liiga pikk
  - enne töötuna registreerumist on juba töötu oldud (pikaaegsed NEET noored)
  - nelja kuu möödudes motivatsioon ja valmisolek tööd teha langenud
  - Tööandjad: 43% - nõue asjakohane; 33% - nõue ei ole asjakohane
    - **arvestada noore töötuna arvele võtmisele eelnenud tegeliku töötuse (sh mitteaktiivsuse) perioodi pikkust**
    - **kriteeriumi lühendada 2-3 kuule**
- nelja järjestikuse kuu nõue ei ole mõistlik
  - tööandjad: 34% - asjakohane, 28% - ei ole asjakohane
    - **töötuna arvelolekut summeerida pikema aja peale**

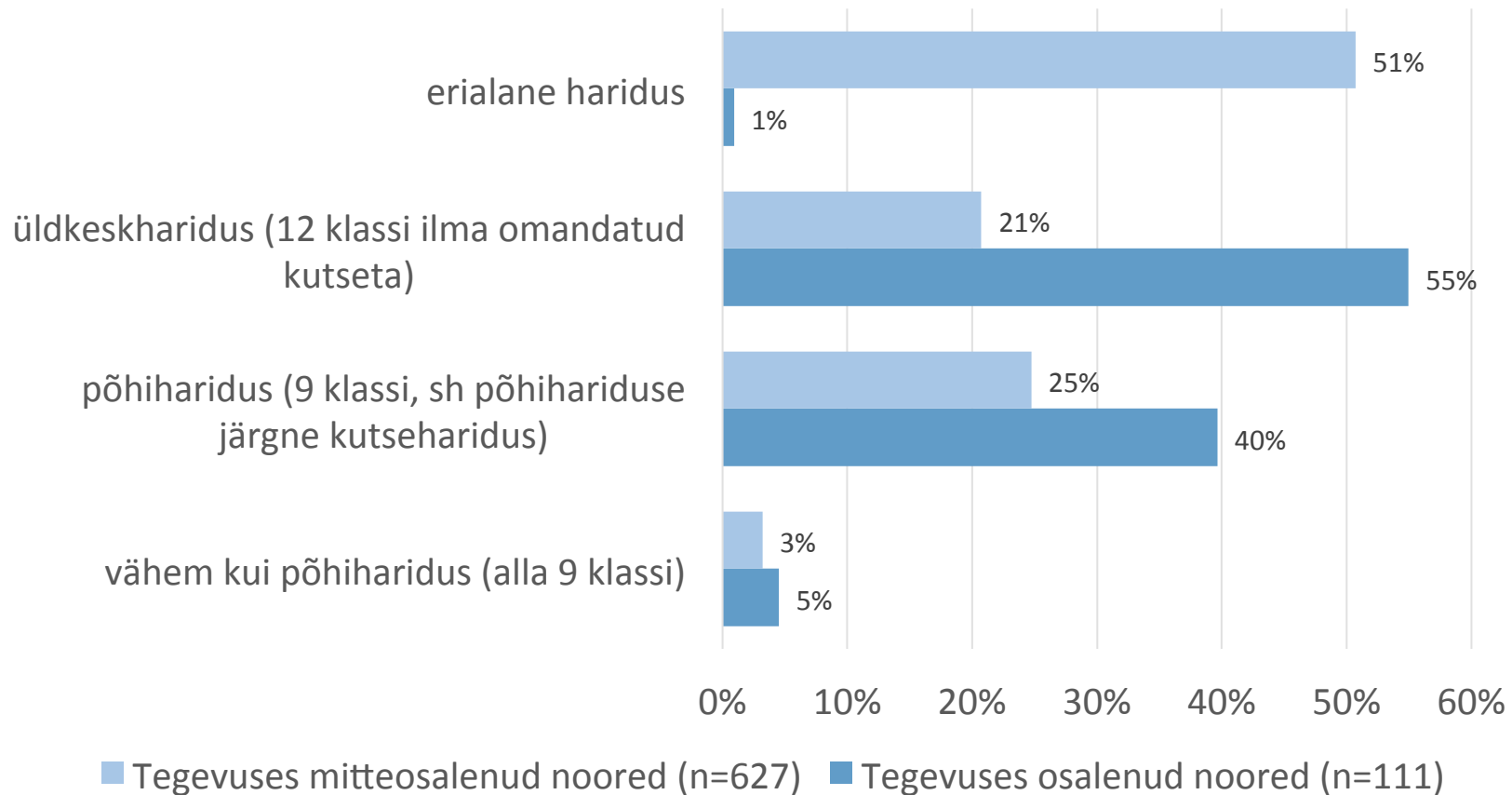
Palun püüdke hinnata tegevuse “Minu esimene töökoht” praeguseid kasutamise tingimusi (M1T tööandjad, n=79).

Millised on sihtrühmade arvamus ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – puuduv erialane haridus

- Erialase hariduse puudumise nõue ei ole asjakohane
  - tegevuse ressursid on alakasutatud ja see on üks piiravamaid kriteeriumeid
  - Statistikaamet: II ja III astme haridust omajaid on töötute seas u 20%
  - 27.10.2016 seisuga 18% Noorte Tugila programmis osalenud noortest kutse- või kõrgharidusega
  - tööandjad: 42% - asjakohane; 35% ei ole asjakohane
  - tegevuses mitteosalenud noorte küsitlus: 51% liiga kõrge haridusega, et tegevuses osaleda

Kõrgeim haridustase, mille küsitluste sihtgrupid olid omandanud?

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – puuduv erialane haridus

- Erialane haridus on sageli teoreetiline ega anna tööle kandideerimisel eelist
  - Erialane haridus on mõnikord valitud valedel kaalutlustel
  - Soovitakse ilma vastavate erialaste teadmisteta teises valdkonnas töötada
- **Ka erialase hariduse omajad, kellele see ei ole konkurentsieeliseks osutunud, vajavad tuge tööturule sisenemisel**
- **M1T raames kaaluda**
- erialase hariduse puudumise kriteerium kaotada VÕI
  - täiendada kriteeriumi klausliga, et erialase haridusega noored on tegevuses abikõlblikud kui x aja jooksul sobivat tööd pole leitud (mis on suurem minimaalsest töötuna arveloleku nõudest)

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – puuduv või vähene töökogemus

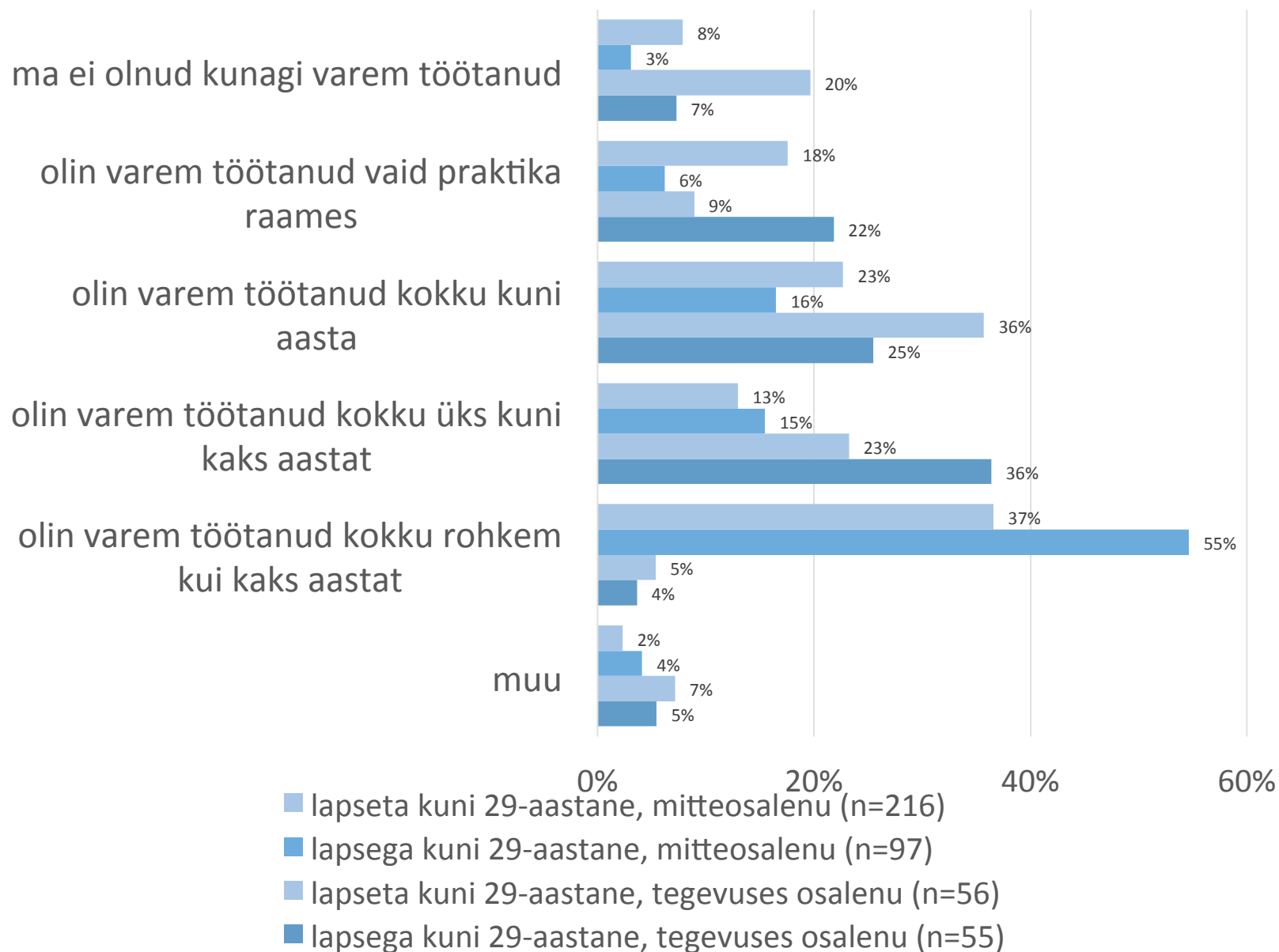
- Tööandjad: 49% pidas nõuet sobivaks; 31% leidis, et nõue pole asjakohane
- 48% tegevuses mitteosalenud töötute töökogemus on suurem kui 2a.
- Mitteosalenud lapsevanemad vs lasteta noored: 55% vs 37% kuni 29-aastastest ja 85% üle 29-aastastest lapsevanematest on varasemalt töötanud üle kahe aasta
- Sageli ei ühti töökogemus otsitava tööga või koosneb lühiajalistest ja konkurentsivõimet mittetõstvatest töödest
  - 60% tegevuses osalenud noorte varasem töökogemus ei olnud tööülesannete poolest sarnane M1T töökohale

→ Seonduvat ja mitteseonduvat töökogemust eraldi arvestada

→ Arvestada ka nt viimase 3 aasta töösuhete pikkust

→ Tegevuse laiendamisel väikelaste vanematele pikendada varasema töökogemuse perioodi viimase 3 aasta jooksul lubatud 1 aasta asemel maksimaalselt 2 aastani

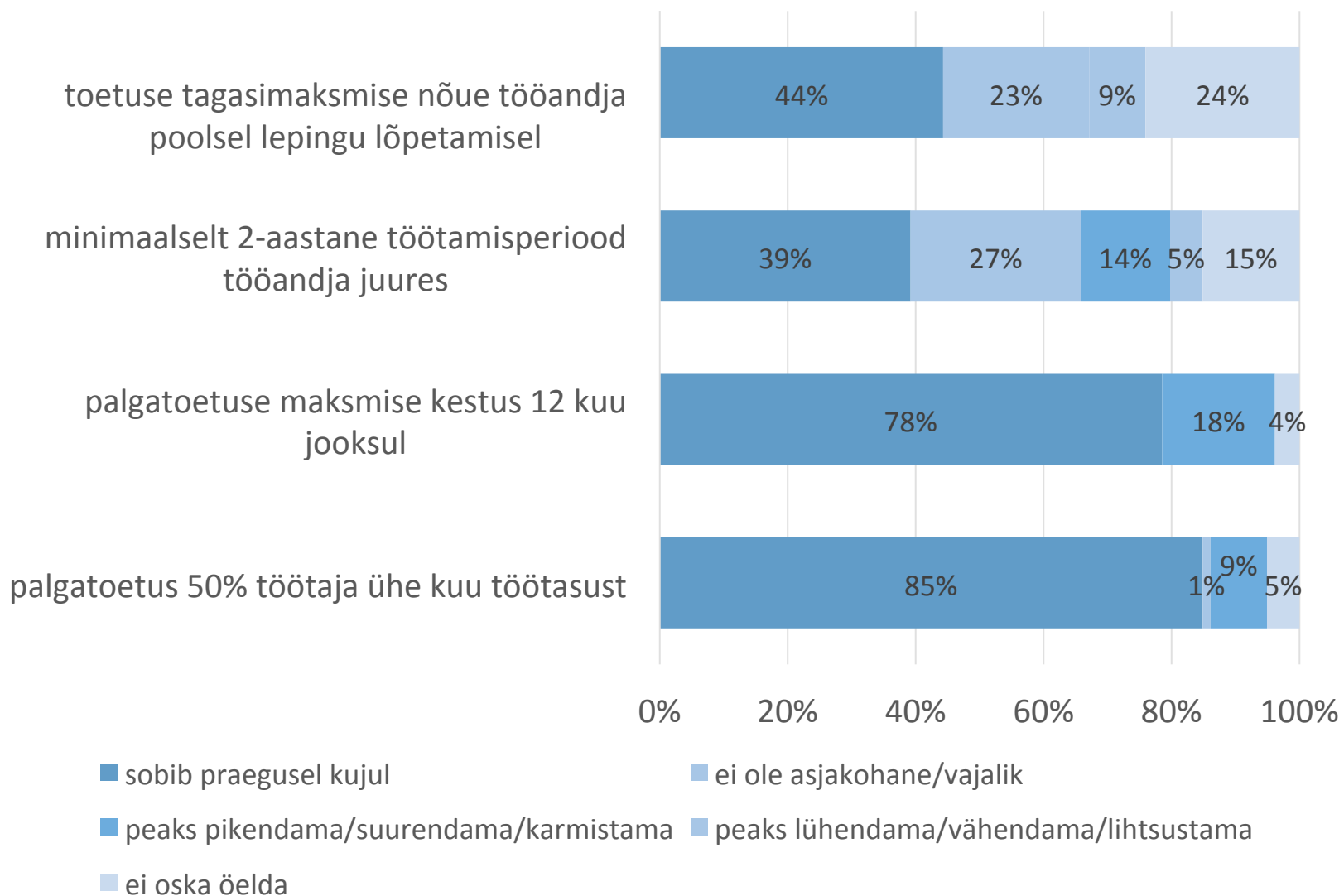
Varasem töökogemus

Millised on sihtrühmade arvamusel ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – tähtajatu või vähemalt kaheaastane tähtajaline leping

- Pikaajaliste töölepingute sõlmimise soodustamine on vajalik, kuid vajalik on optimaalse kestusega “pikaajaline” leping
- Noored töötavad ühel töökohal
  - CV Keskuse uuring: keskmiselt 1a 7 kuud
  - vahehindamine: 7 kuud – 1a
- Sihtrühmade arusaam ning lähenemine M1T lepingu lõpetamise nõuetele on erinevad
- Proovipäev/praktika töökeskkonna ja –ülesannete sobivuse teada saamiseks – võimalus lühiajaliste lepingute vähendamiseks

Palun püüdke hinnata tegevuse “Minu esimene töökoht” praeguseid kasutamise tingimusi (M1T tööandjad, n=79).

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – tähtajatu või vähemalt kaheaastane tähtajaline leping

- Teenindussektori ja muu lihttöö võimalused, mis prevaleerivad M1T pigem kui tööelu stardipakk – 2a töölepingu tekitab takistava hoiaku
- Tööandjad: 39% - asjakohane; 32%– ei ole asjakohane / peaks lühendama
- Tööandjate hinnangul on keskmiseks optimaalseks lepingu pikkuseks 1-1,5 aastat
- Tööandjal puudub sageli kindlus, kas tal on nii pikalt noorele tööd anda – nt lõpetati tööandja majanduslikest raskustest või vähesest töö andmisest tulenevalt 31% noore lepingutest noorte endi sõnul (tööandjate ankeedist ei ilmne)

Hindaja hinnang tegevuse muutmiseks – tähtajalise lepingu kestuse kriteerium

- Soovitatav tänasest enam pakkuda lepingueelse proovipäeva või praktika võimalust või seda rohkem noortele ja tööandjatele tutvustada
- Soovitame kaaluda tähtajalise lepingu kriteeriumi lühendamist 1-1,5 aastale

Millised on sihtrühmade arvamusel ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – palgatoetuse määr ja maksmise kestus

- Ükski intervjuueeritust ei pidanud vajalikuks palgatoetuse määra ega maksmise perioodi muutmist
- Tööandjad: 85% - asjakohane määr
- Tööandjad: 78% - asjakohane kestus
- Palgatoetuse teistele sihtrühmadele seatud tingimustele ning teiste riikide praktikale tuginedes on palgatoetuse määr ja maksmise periood helded

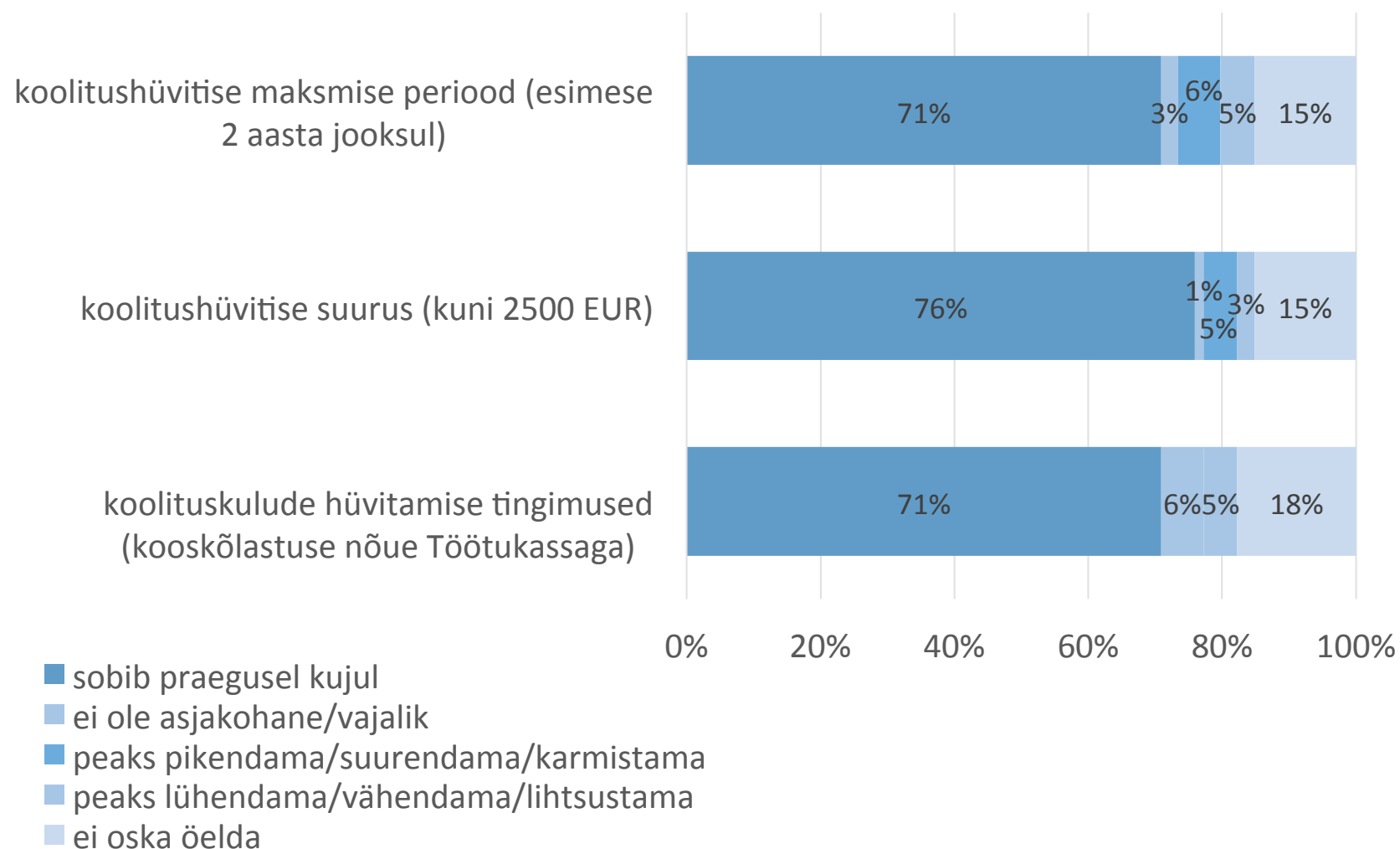
→ Motiveerida tööandjaid mõtlema rohkem nendepoolsetele tegevustele pikaajaliste ja stabiilsete töösuhete loomiseks – palgatoetus annab vastavad võimalused

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – koolituskulude hüvitamise asjakohasus

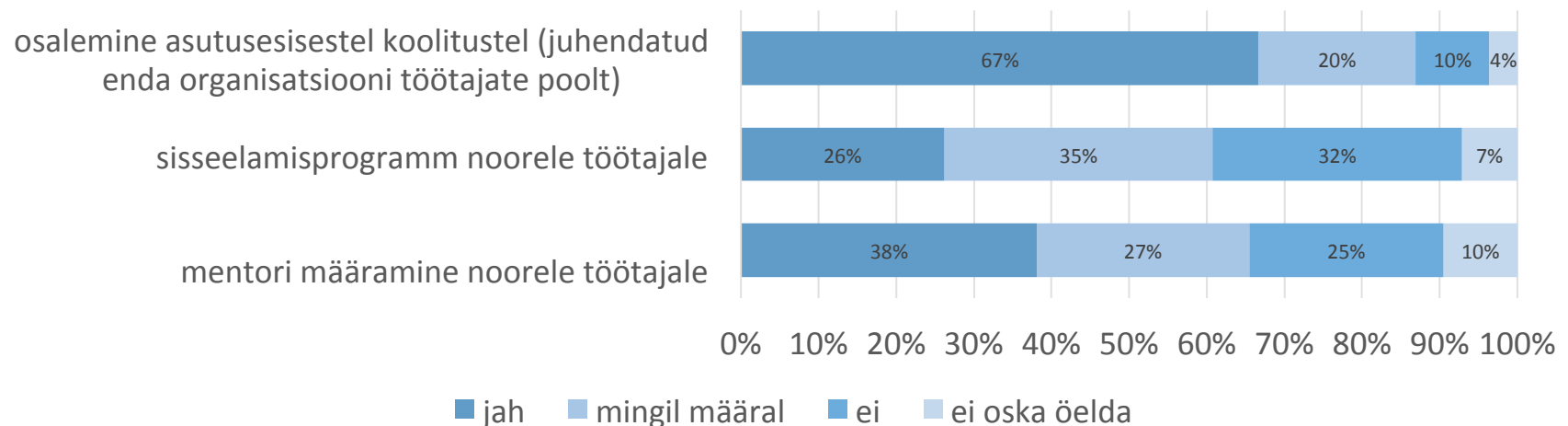
- Tänuväärne võimalus noore oskuste tõstmiseks ja ettevõtte vajadustele vastavusse viimiseks
- Koolituskomponent kui tööandjate ja noorte motivaator tegevuses osalemiseks (nt 23% noortest üheks peamiseks põhjuseks tegevusse astumisel)
- Koolituskulude hüvitamine maandab NEET noortega kaasneva võiva peatse töölt lahkumisega kaasnevaid tööandja koolitusriske
- Koolituskulude hüvitamise perioodi, hüvitise suurust ja koolituste kooskõlastamise nõuet peeti üldjuhul asjakohaseks
- Noored peavad osaletud koolitusi kasulikuks nii M1T jaoks kui edasisteks õpingute jätkamiseks ja töökoha vahetusteks

Palun püüdke hinnata tegevuse “Minu esimene töökoht” praeguseid kasutamise tingimusi (M1T tööandjad, n=79).

Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – koolituskulude hüvitamise protsess

- Konsultandi rolli tähtsus vajaliku koolituse saamisel
- M1T väliselt soovitud koolituste mittesaamine ja vastavad kuulujutud võivad tekitada negatiivset eelarvamust M1T koolitustel osalemiseks
- Sise- vs väliskoolitused, mentor (n=84)

- Koolituskulude tasumine vs hüvitamine tagantjärgi

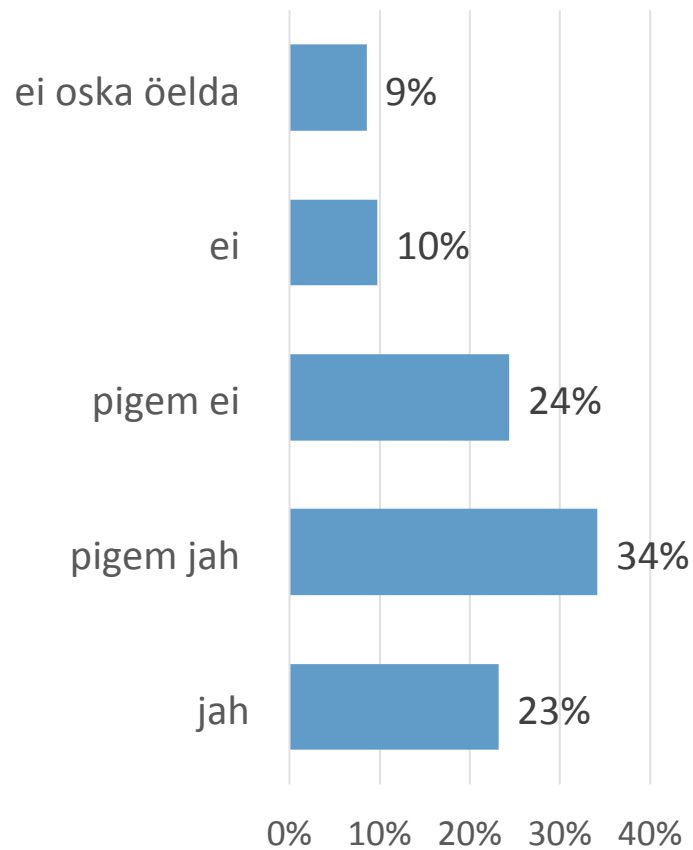
Millised on sihtrühmade arvamused ja hoiakud tegevuse tingimuste kohta – koolituskomponendi kohustuslikkus

- Koolituskomponendi kohustuslikuks muutmine ei ole asjakohane

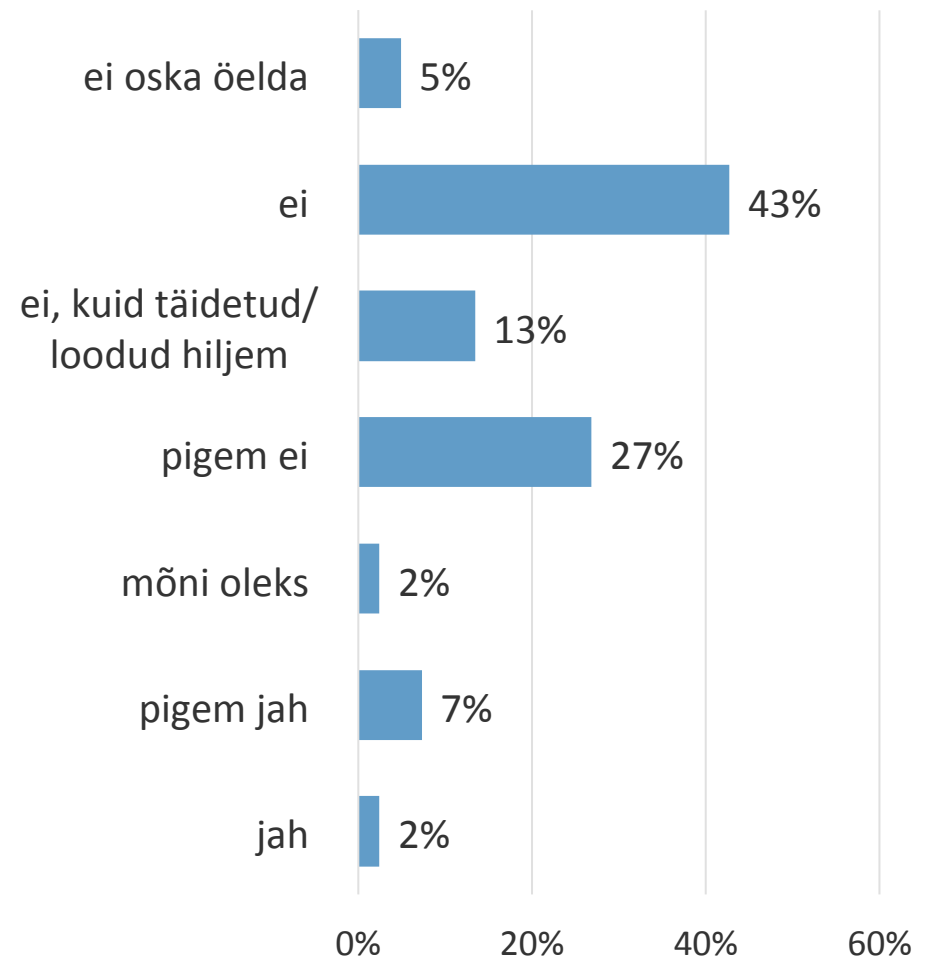
→ **Vajalik on pigem süsteemsem...**

- koolituskomponendi olemasolu meeldetuletamine ja propageerimine
- võimalikest koolitustest teavitamine
- tööandjaga lepingu sõlmimise järgselt töökoha vajadustest ja noore võimekusest tulenevalt koolitusvõimaluste üle vaatamine

Kas oleksite M1T noore(d) töötaja(d) palganud ka ilma selle tegevuse toeta? (n=86)

Kas ilma M1T-ta oleks töökoht/ töökohad jäänud loomata või täitmata? (n=86)

Tühikulu

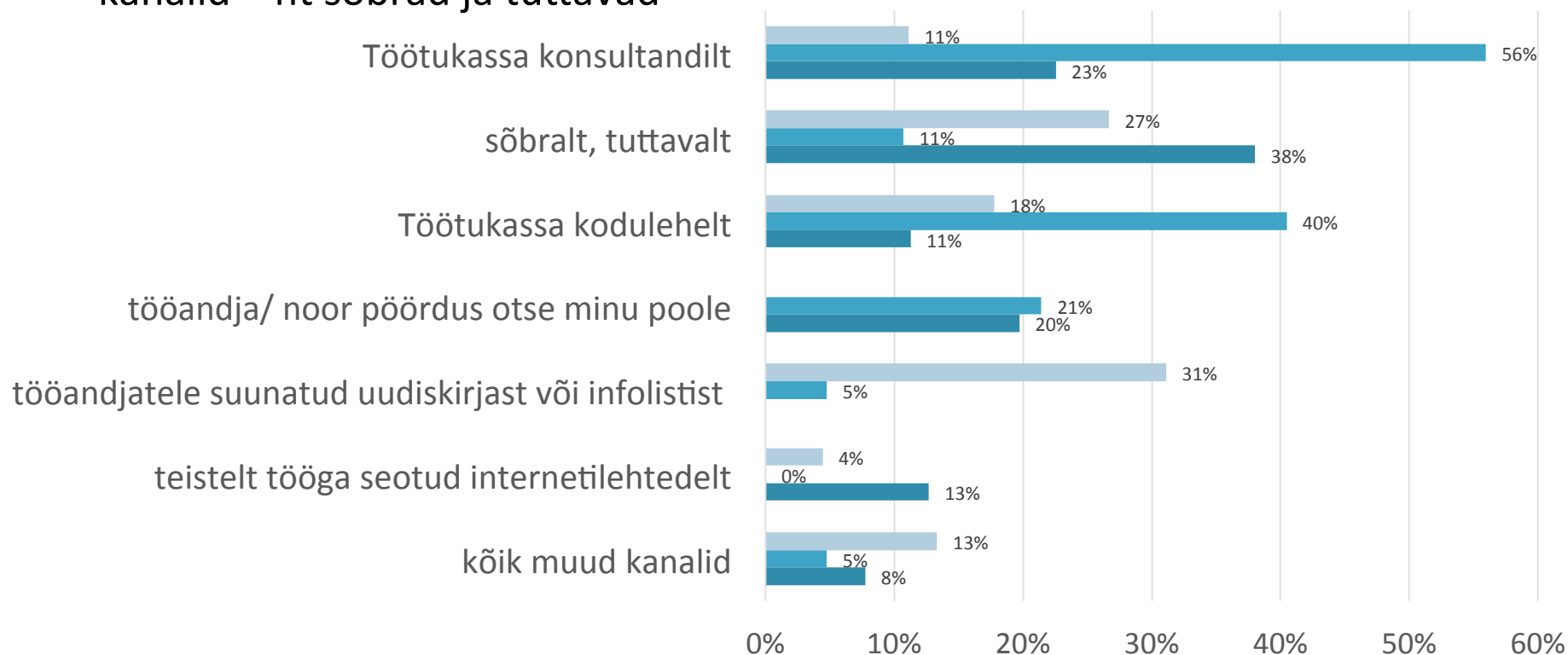
- Tühikulu vähendavad asjaolud:
  - Pooltel juhtudel poleks töökohad jäänud küll loomata, kuid suure tõenäosusega ei oleks tööle võetud sihtgrupi noort
  - Tegevus motiveerib pöörama rohkem tähelepanu töökohapõhisele juhendamisele ja stabiilse töösuhte tekitamisele
  - Noorele pakutav palk oleks suure tõenäosusega olnud madalam
  - Lisaks – vastused, mis viitavad tühikulule (ehk töökohad loodud ka ilma toetuseta) võivad olla kallutatud tulenevalt positiivsest kogemusest tegevuse abil palgatud noorega
- Tegevusel nähtav mõju noore jõudmisel hõivesse, isegi kui töösuhte konkreetse tööandja juures katkeb; lisaks kestab praeguste andmete kohaselt enamik töösuhteid ligi aasta, omades samuti positiivset efekti nii otseses kui kaudses määras

Noorte hinnang tegevuse asjakohasusele

- Tegevuses osalemist soovivad kindlasti teistele noortele 84% edasi töötavatest (kokku soovivad, st kindlasti ja pigem soovivad 98%), teistest noortest 58% (kokku soovivad, st kindlasti ja pigem soovivad 83%)
- Ka tegevuse raames valitud tööandja juurest lahkunud noored soovivad tegevust teistele

Milline on noorte ja tööandjate teadlikkus tegevusest?

Enim saadakse tegevusest teada läbi Töötukassa kanalite (konsultant ja Töötukassa koduleht), ent olulised on seni olnud ka mitteformaalsed kanalid – nt sõbrad ja tuttavad

■ tegevuses mitteosalenud tööandja (n=45)

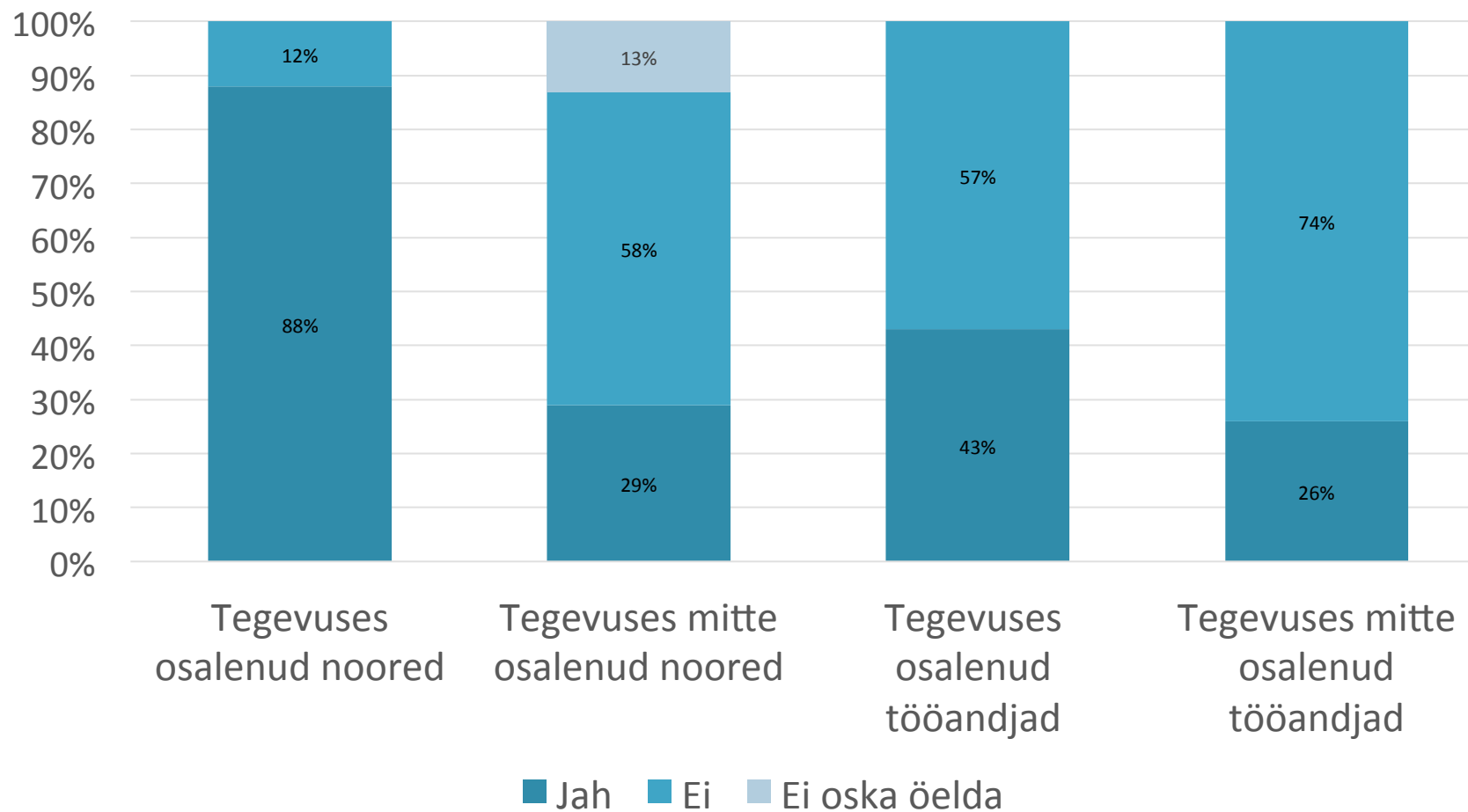
■ tegevuses osalenud tööandja (n=84)

■ tegevuses osalenud noor (n=142)

Milline on noorte ja tööandjate teadlikkus tegevusest?

Kas teadsid/tead/oled kuulnud...

Milline on noorte ja tööandjate teadlikkus tegevusest?

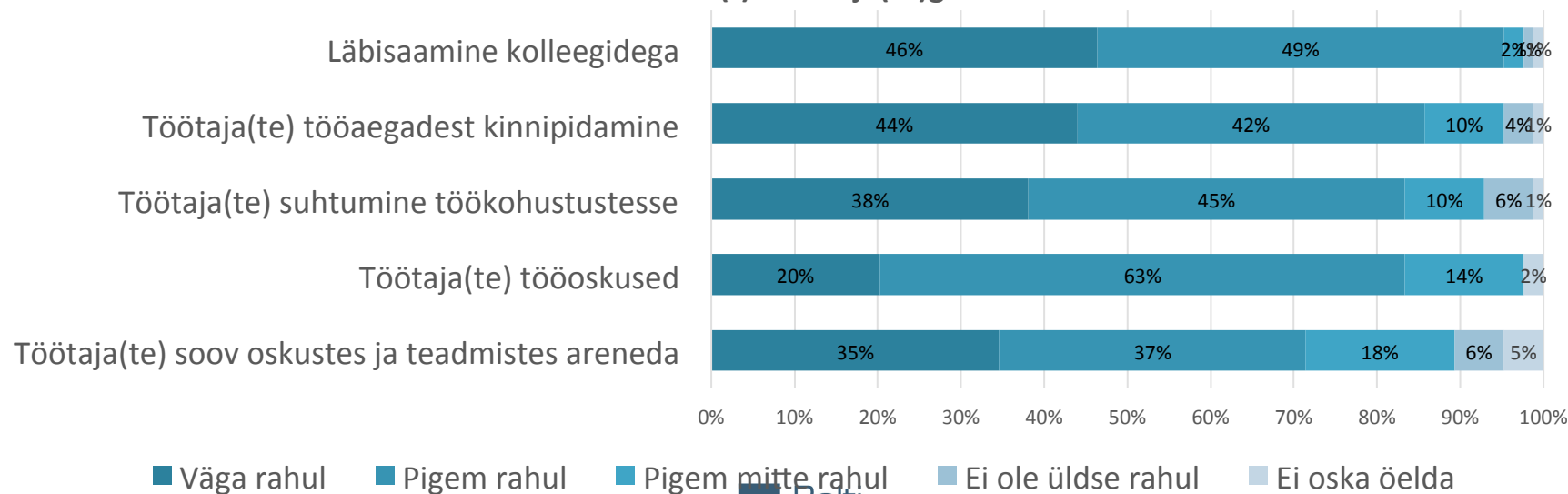
- **Tegevuses osalenud noortest** teadis 88%, et tema tööandja sai/saab Töötukassast toetust tema palkamiseks tegevuse “Minu esimene töökoht” raames
- Teadmatus tegevuse komponentide kohta ilmnes
  - tegevuses osalenud noortega läbi viidud intervjuudest
  - Töötukassa poolt tegevuse raames noori värvanud tööandjate seas läbi viidud küsitlusest
- Kõige vähem oldi teadlikud koolituskomponendi olemasolust

→ tutvustada M1T võimalusi senisest selgemalt, mitmekesisemalt ja koostöös teiste organisatsioonidega - eri komponentide efektiivsus ja tulemuslikkus

Millised on tööandjate hinnangud töösuhte kvaliteedi ja töötaja kohta?

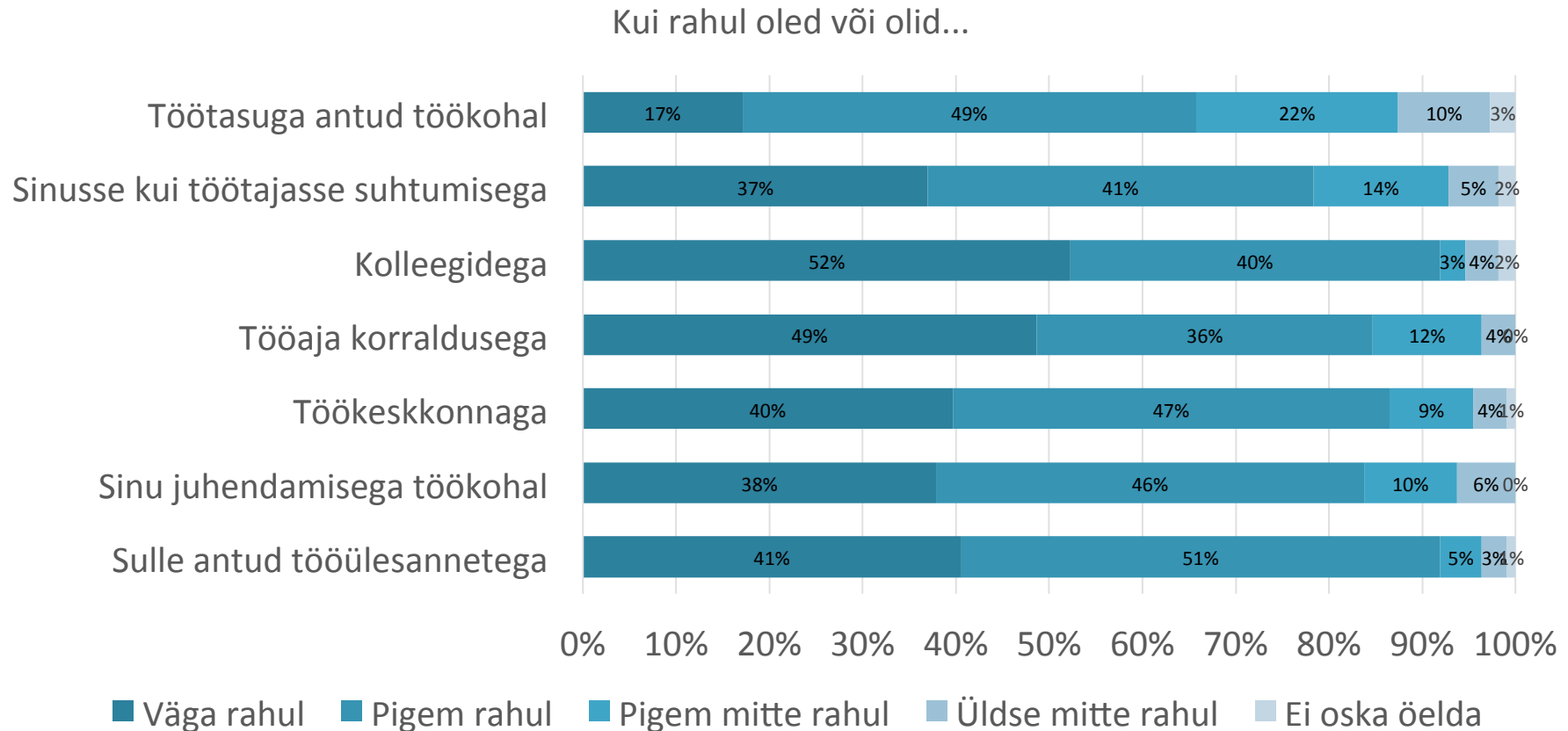
- Ankeetküsitluse andmetel kõrged hinnangud erinevatele aspektidele
    - Madalam hinnang noore soovile oma oskustes ja teadmistes areneda
    - Noorte madalat motiveeritust kirjeldasid ka intervjuueeritud tööandjad
- **Vajalik on suurendada tööandjate ettevalmistust noore värbamiseks**
- Vajadus personaalsema lähenemise järele
- **Vajalik on Töötukassaga kontakti jätkamise võimalus**

Palun hinnake töösuhte kvaliteeti tegevuse "Minu esimene töökoht" raames palgatud noor(t)e töötaja(te)ga

Millised on töötajate hinnangud töösuhte kvaliteedi ja tööandja kohta?

- Enamasti on noored töösuhte ja tööandjaga väga rahul.

Millised on töötajate hinnangud töösuhte kvaliteedi ja tööandja kohta?

- **Madalad hinnangud töötasu osas**
  - Naistel oluliselt madalam palgatase, kuid rahulolutasemed palga osas samad, mis meestel
  - Madalam palgaootus lapsesaamiseas
- **Madalamad hinnangud suhtumise osas**
  - Lapsevanemad tajuvad teistsugust suhtumist

→ Vajalik on tegeleda:

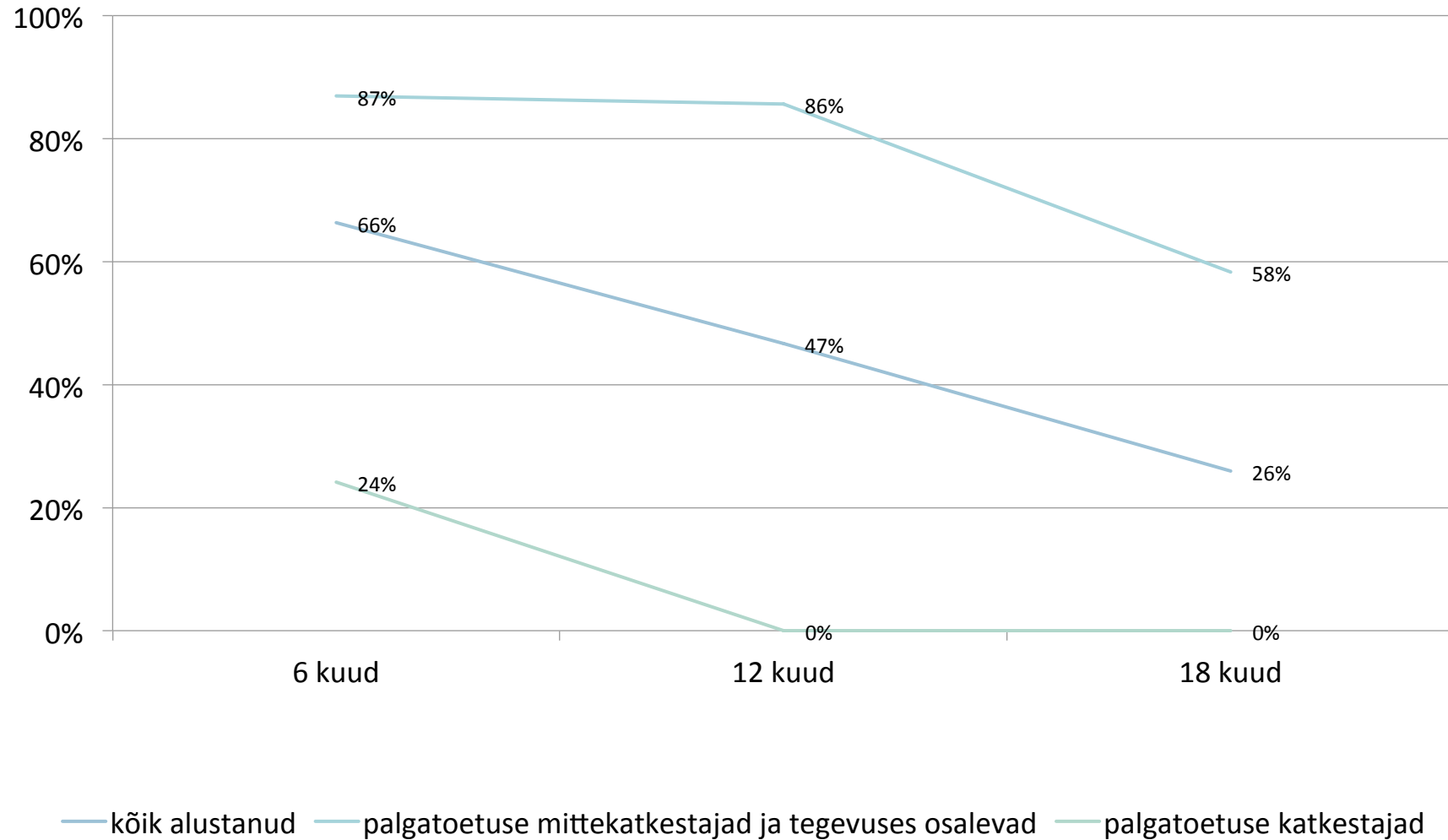
- Ühelt poolt **ootuste vähendamisega**, selgitades, et esimesel töökohal on ebarealistlik saada väga kõrget töötasu
- Teiselt poolt **ootuste tõstmisega**, ehk viia noored (naised) kurssi valdkonnas makstvate palkadega ning julgustama neid omale väärilist palka küsima

→ Vajalik oleks säilitada kontakt Töötukassa konsultandiga, et probleemide või küsimuste korral saaks noor operatiivselt kelleltki nõu küsida.

Kui palju neist, kes on tegevuses alustanud, on jätkuvalt tööl sama tööandja juures 6/12/18 kuud pärast alustamist?

- 30.09.2016 seireandmete kohaselt **palgatoetuse katkestajaid 34%**, tegevuse lõpetanud ilma palgatoetuse katkestamiseta 14% ja tegevuses (palgatoetuses) osalevaid 52%.
- 30.09.2016 seireandmete järgi on tegevuses palgatoetusega alustanud 341 noort, kelle kohta saab arvestada vähemalt 6 kuud sama tööandja juures töötamist
- Seireandmete järgi on seisuga juuni 2016 (väljavõtte vähemalt 6 kuud tagasi tegevusse astunud noorte kohta) saanud palgatoetust 411 noort, kellest 293 ei ole palgatoetust katkestanud ja 118 on katkestanud, ehk osalenud tegevuses vähem kui aasta: **29% palgatoetuse saajatest katkestab tegevuses osalemise.**
- **Töötukassa: sama tööandja juures 6 kuud pärast tegevuse alustamist 66%, 12 kuud pärast alustamist 47% ja 18 kuud pärast alustamist 26%.**
- Tegevusse astunud noori, kes ei ole palgatoetust katkestanud ehk kes said seda vähemalt 12 kuud või saavad andmete väljavõtmise hetkel, on seisuga 30.09.2016 **293**, kellest töötas pärast tegevuse alustamist sama tööandja juures **6 kuud hiljem 87%, 12 kuud hiljem 86% ja 18 kuud hiljem 58%.**

Kui palju neist, kes on tegevuses alustanud, on jätkuvalt tööl sama tööandja juures 6/12/18 kuud pärast alustamist?

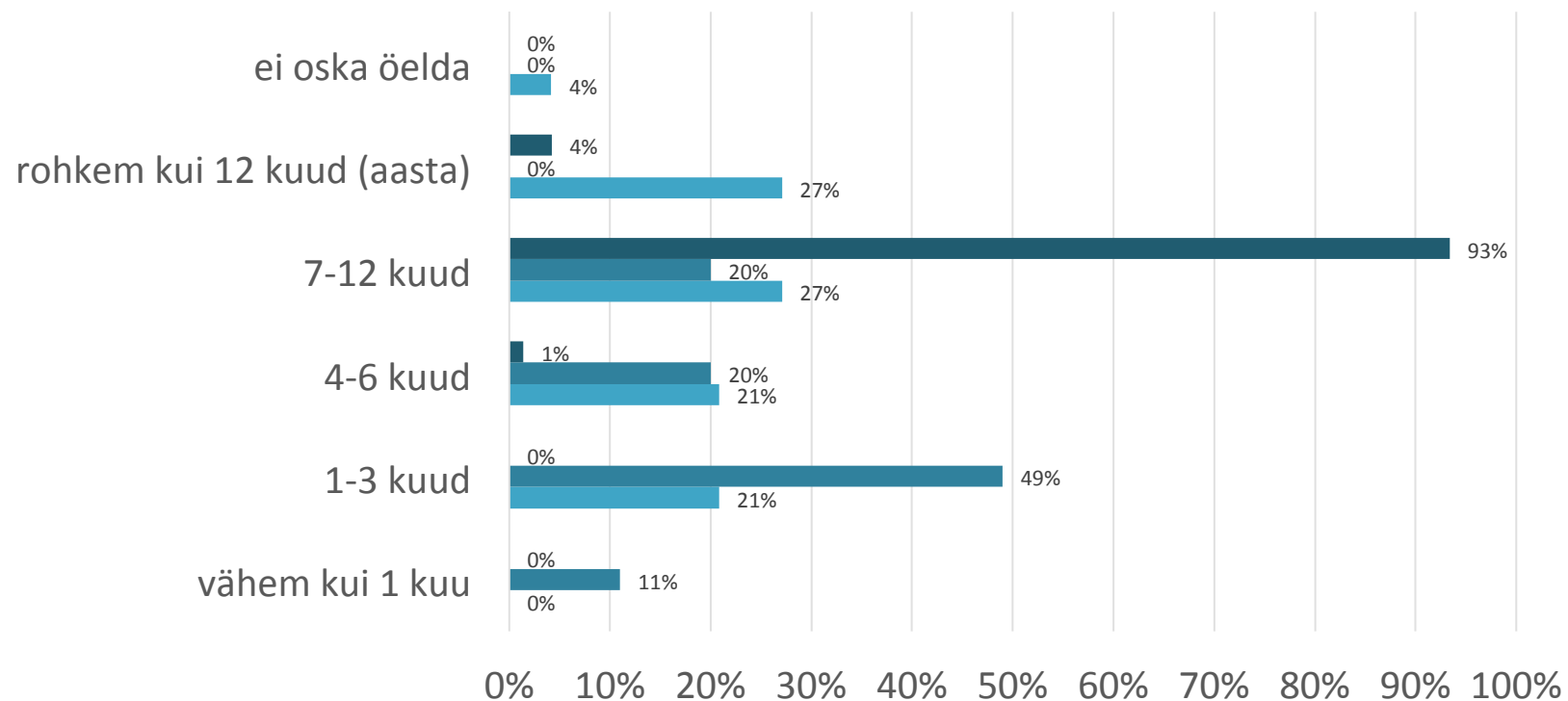

Milline on katkestamise sagedusjaotus kuudes?

- Seireandmed: tegevuse on lõpetanud 93% tegevuses osalenud noortest (n=170), kes **ei ole aga palgatoetust katkestanud** (st on 12 kuud palgatoetust saanud) töötamise sama tööandja juures seoses aasta täitumisega, vaid 4% neist on lõpetanud töötamise pärast aastat.
- Palgatoetuse katkestajatest 11% (n=170) on lõpetanud tegevuses osalemise esimese kuu jookusl pärast tegevusse astumist, **kõige rohkem (49%) on lõpetanud tegevuses osalemise 1-3 kuu jookusl** pärast alustamist.
- Küsitlusele vastanud sama tööandja juures enam mittetöötavate noorte vastused jaotusid tööperioodide lõikes küllalt ühtlaselt. Tegevuses raames 1-3 kuud töötanud noori oli 21% (n=48), 4-6 kuud töötanud noori 21%, 7-12 kuud töötanud 27% ning pärast aasta täitumist lahkus tööandja juurest 27% noortest.

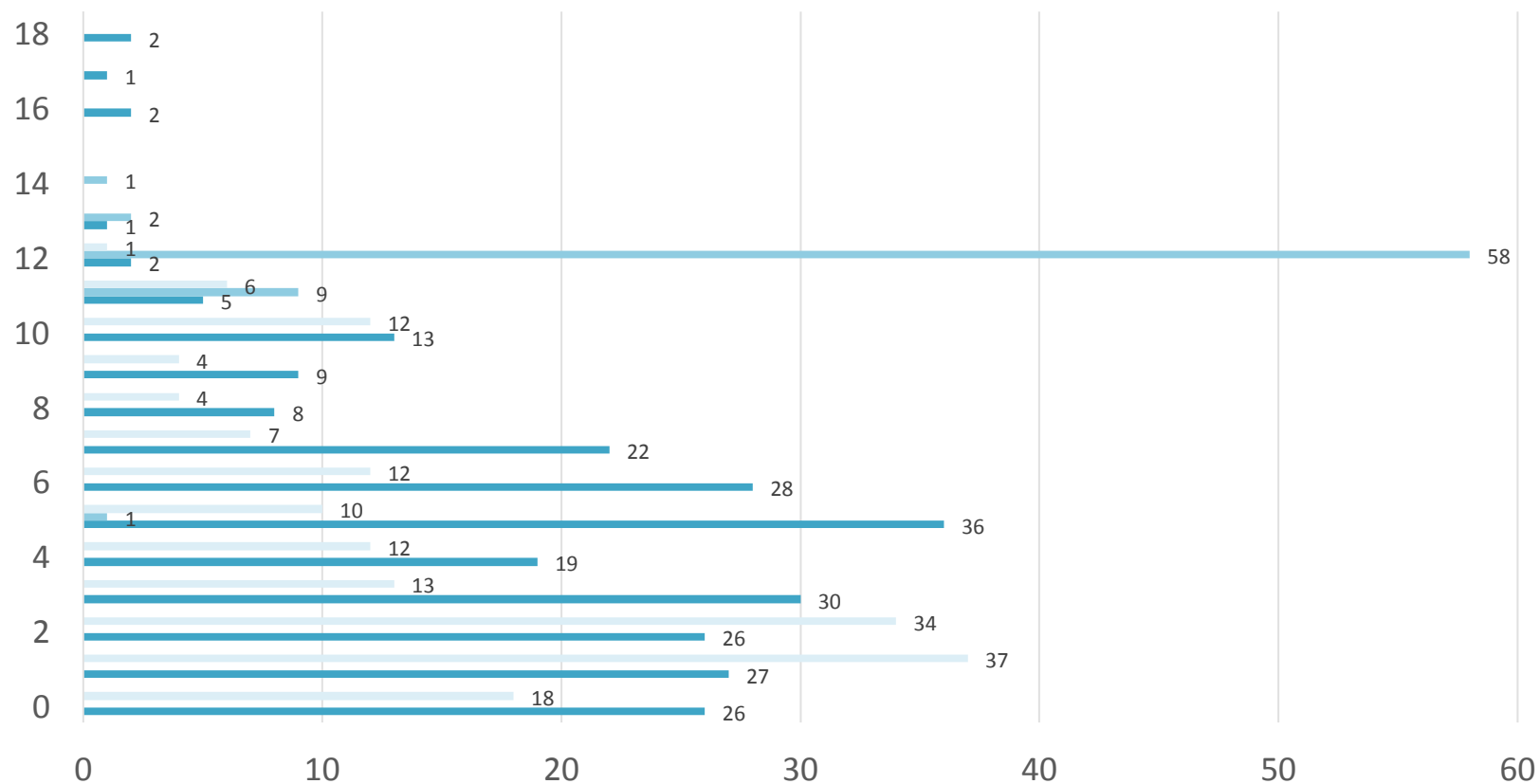

Milline on katkestamise sagedusjaotus kuudes? (seire ja küsitluse andmed, %)

- palgatoetuse mittekatkestajad (seire, n=71)
- palgatoetuse katkestajad (seire, n=170)
- ei töötanud samal töökohal (küsitlus, n=48)

Tegevuses osalemise periood kuude lõikes katkestanutel ja tegevuses seisuga 30.9.2016 osalejatel (seireandmed, arv)

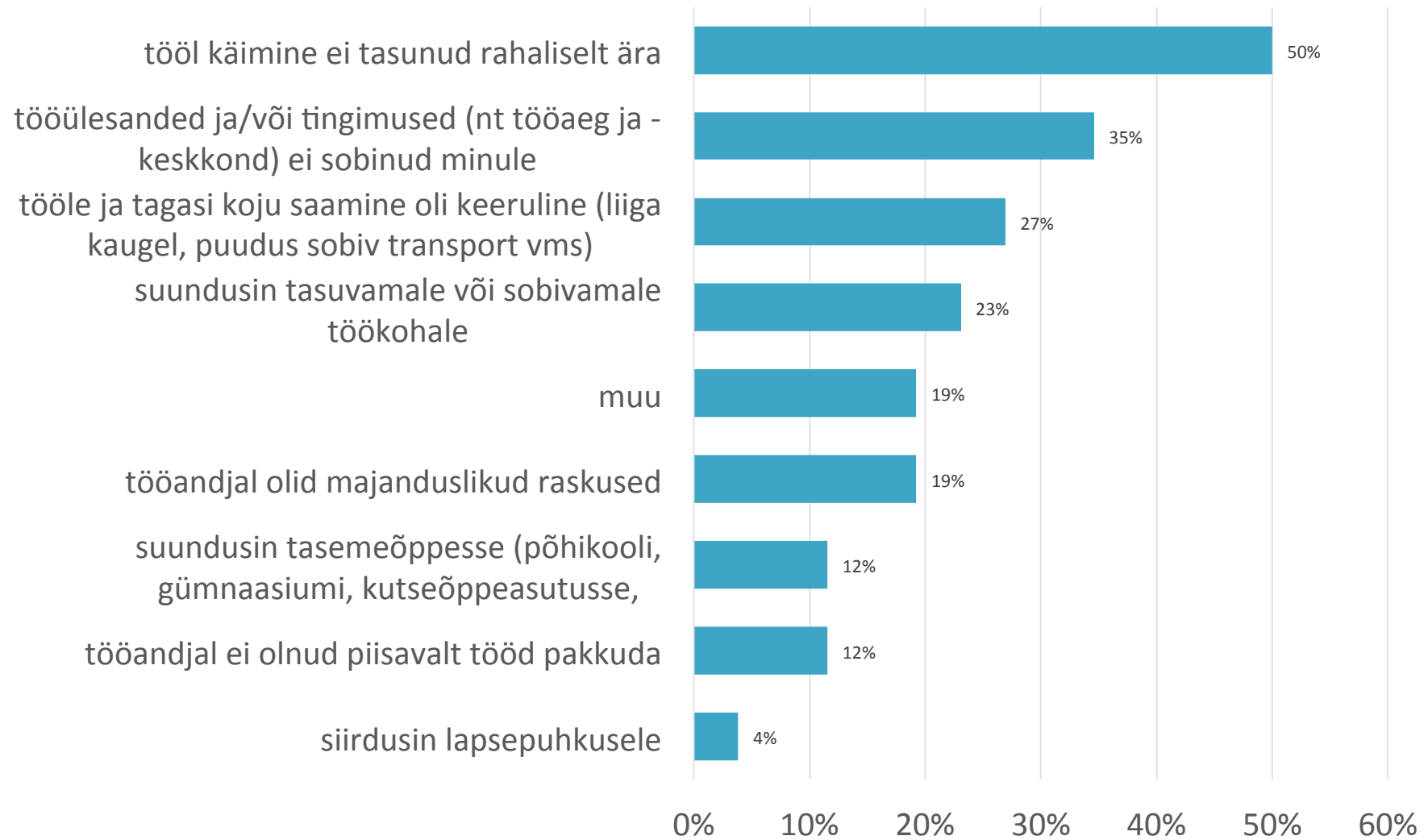

- palgatoetuse katkestajad
- tegevuse katkestajad (aga palgatoetuse mittekatkestajad)
- tegevuses osalejad seisuga 30.9.2016

Mis on katkestamise põhjused?

- Ankeetküsitlus: 53 noorest 49% katkestas lepingu omal soovil, 43% poolte kokkuleppel ja 8% tööandja soovil.
- Enda soovil töölepingu lõpetanud **noortest** pooled märkisid ühe põhjusena tööl käimise mittetasuvuse, kolmandik töö mittesobivuse ja peaaegu sama paljud tööle ja tagasi koju saamise keerukuse.
- Tegevuse katkestanud **tööandjatest** 41% märkis, et nad polnud lepingu lõpetamise põhjustest teadlikud, 22% sõnul leidis tegevuses osalenud noor uue töökoha ning 11% puhul soovis ettevõtja ise töölepingu lõpetada.
- Noorega ise töölepingu lõpetanud: töötajale antud korralduste eiramine või töökohustuste rikkumine, tööülesannetega toime mitte tulek, kolmanda isiku usaldamatuse põhjustamine tööandja vastu ning töötaja isikuomadused.
- Vahehindamist läbivalt leidsid kõik osapooled, et töölepingute katkestamine on vähemalt osaliselt seotud noorte vähese arusaamaga tööelust, noorte iseloomust ning tööandjate oskamatusena noortega toime tulla.

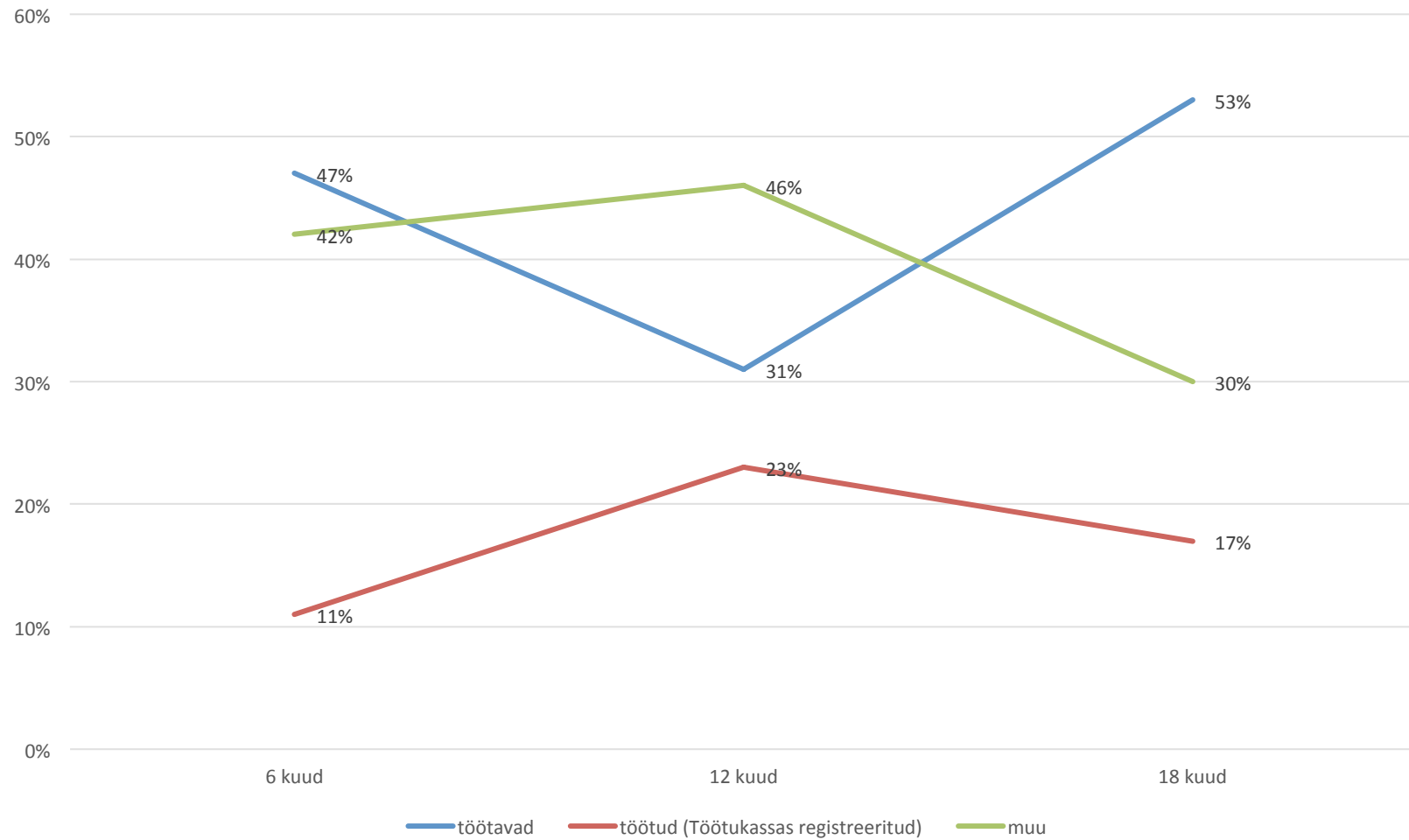
Mis on katkestamise peamised põhjused? (tegevuses osalenud noored; n=48, %)

Katkestanute hõivatus

- Seireandmete järgi oli 01.10.2016 seisuga kuni juuni 2016 tegevusse astunud ja katkestanud noortest (tegevuses alla aasta, Töötukassa definitsiooni järgi) **6 kuud pärast tegevuses alustamist Töötukassas töötuks registreeritud 11% katkestanutest** (kõigi katkestajate n=112), **12 kuud hiljem on registreeritud 23%** (n=83) ja **18 kuud pärast tegevuse alustamist on töötuna registreeritud 17%** (n=24) katkestanutest.
- 6 kuud pärast tegevuse alustamist töötab 47% katkestanutest, 12 kuud pärast katkestamist 31% ja 18 kuud hiljem 53% katkestanutest.
- Seega ei tööta ega ole ametlikult töötu 6 kuud pärast tegevuse alustamist 42% katkestajatest, 12 kuud pärast alustamist 46% ja 18 kuud hiljem 30% katkestajatest.

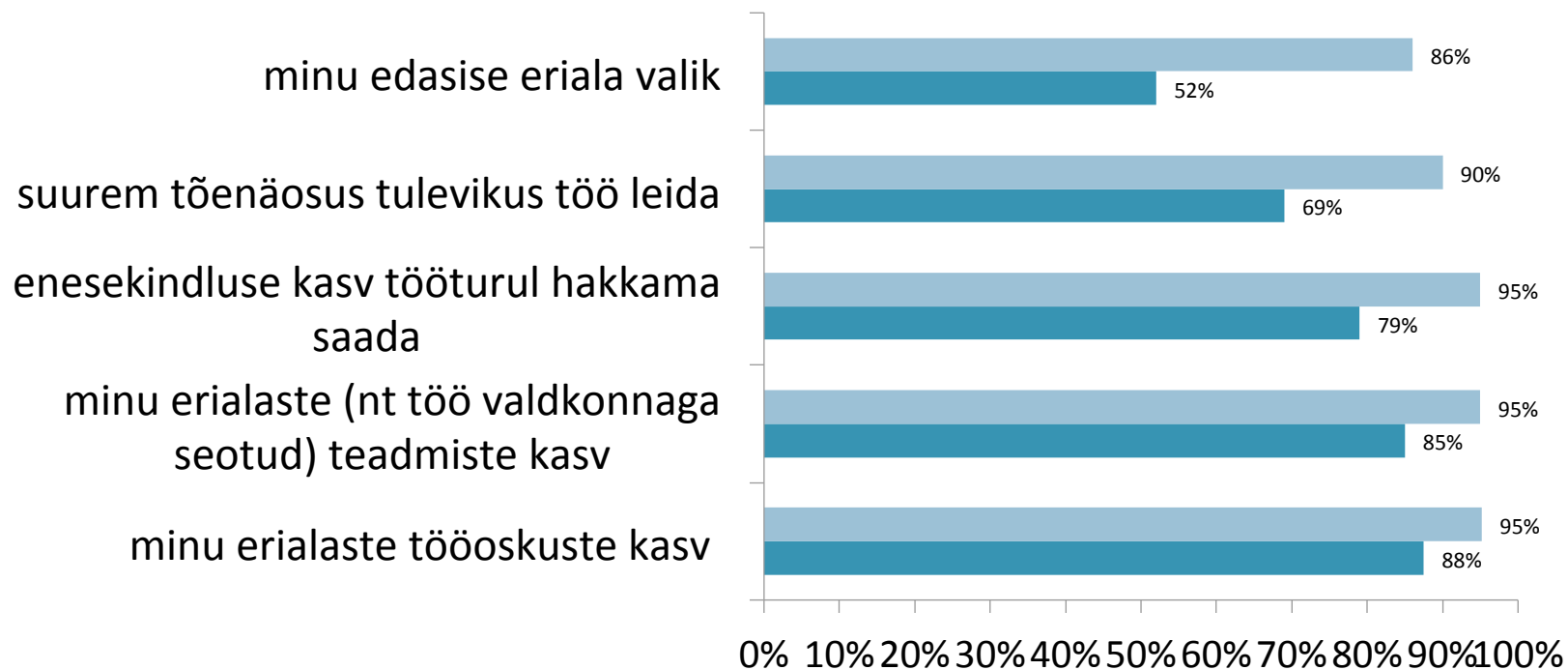
Kui palju katkestanutest on 6/12/18 kuul pärast katkestamist tööga hõivatud ja töötuna Eesti Töötukassas arvel? (Statistikaameti andmed)

Töökogemuse kasulikkus

- M1T noored: hindavad saadud töökogemust väga või pigem kasulikuks.
  - mõju erialaste oskuste (92%), erialaste teadmiste (91%), tööturul hakkama saamise enesekindluse (89%) ja tulevikus töö leidmise tõenäosuse (82%) kasvule
- M1T katkestanud: hindavad madalamalt, ainsad statistiliselt olulised erinevused katkestajate ja mittekatkestajate vahel:
  - Tegevuses endiselt osalevatest noortest leiab 90% ja katkestajatest 69%, et saadud töökogemus on kasulik tulevikus töö leidmiseks;
  - edasise eriala valiku jaoks peab saadud töökogemust kasulikuks 86% edasi töötajatest ja 52% katkestajatest.

Milline on nii osalejate kui katkestanute hinnang töökogemuse kasulikkusele? (tegevuses osalenud noored; %, n=111)

- samal töökohal, mida Töötukassa toetas
- ei tööta samal töökohal või ei tea

Kuidas on tegevuse elluviimisel arvestatud läbivate teemadega? (I)

- Mõju **regionaalarengule** minimaalne ning praegune ellurakendamise praktika ei arvesta piisavalt tegevuse mõju suurendamisega sellele horisontaalsele teemale
    - transpordiprobleemid
    - täiendkoolitustel osalemine tagasihoidlik
- kaaluda põhjendatud juhtudel transpordikulude (osalist) hüvitamist (kombineerida nt mobiilsustoetusega)
- täiendkoolitustele seatud nõuete üle vaatamine
- aktiivsem koolitusvõimaluse kasutamisele suunamine

Kuidas on tegevuse elluviimisel arvestatud läbivate teemadega? (II)

- Mõju **infoühiskonnale** minimaalne ning praegune ellurakendamise praktika ei arvesta piisavalt tegevuse mõju suurendamisega sellele horisontaalsele teemale
  - täiendkoolitustel osalemine tagasihoidlik, sh infotehnoloogia valdkonnas
  - koolituste tingimused võimaldavad vaid tööga tihedalt seotud koolitustel osalemist
  - infotehnoloogia valdkonda töötajate võtmine tegevuse M1T abil tagasihoidlik
  - Töötukassa kasutatavas infosüsteemis töökohtade ja töötajate vahendamiseks on paremaks osapoolte vajadustele vastamiseks arenguvõimalusi

→ **täiendkoolitustele seatud nõuete üle vaatamine**

→ Töötukassa infosüsteemi arendamine – filtrid, klientidega kontakteerumine

Kuidas on tegevuse elluviimisel arvestatud läbivate teemadega? (III)

- Läbivalt on arvestatud tegevuse “Minu esimene töökoht” mõjuga **võrdsetele võimalustele** ning üldjoontes on arvestatud ka **võrdse kohtlemise põhimõtetega**
  - pakutav teenus on soostereotüüpide vaba
  - tegevus kehtib kõigile, ka vähenenud töövõimega noortele
  - ei tuvastatud, et töötuid noori lähtuvalt nende soost, rassist või rahvuslikust kuuluvusest, usutunnistusest või veendumusest või seksuaalsest sättumusest eristataks
  - võrdsete võimalustega arvestamise kohta töökohal tööandjalt ega noortelt infot ei koguta
  - noore abistamine ja suunamine töö leidmisel sõltub konsultandi oskustest noort aidata ning noore ja konsultandi vahelistest suhetest
  - sotsiaalmaksu miinimum – osaline tööaeg

Kuidas on tegevuse elluviimisel arvestatud läbivate teemadega? (IV)

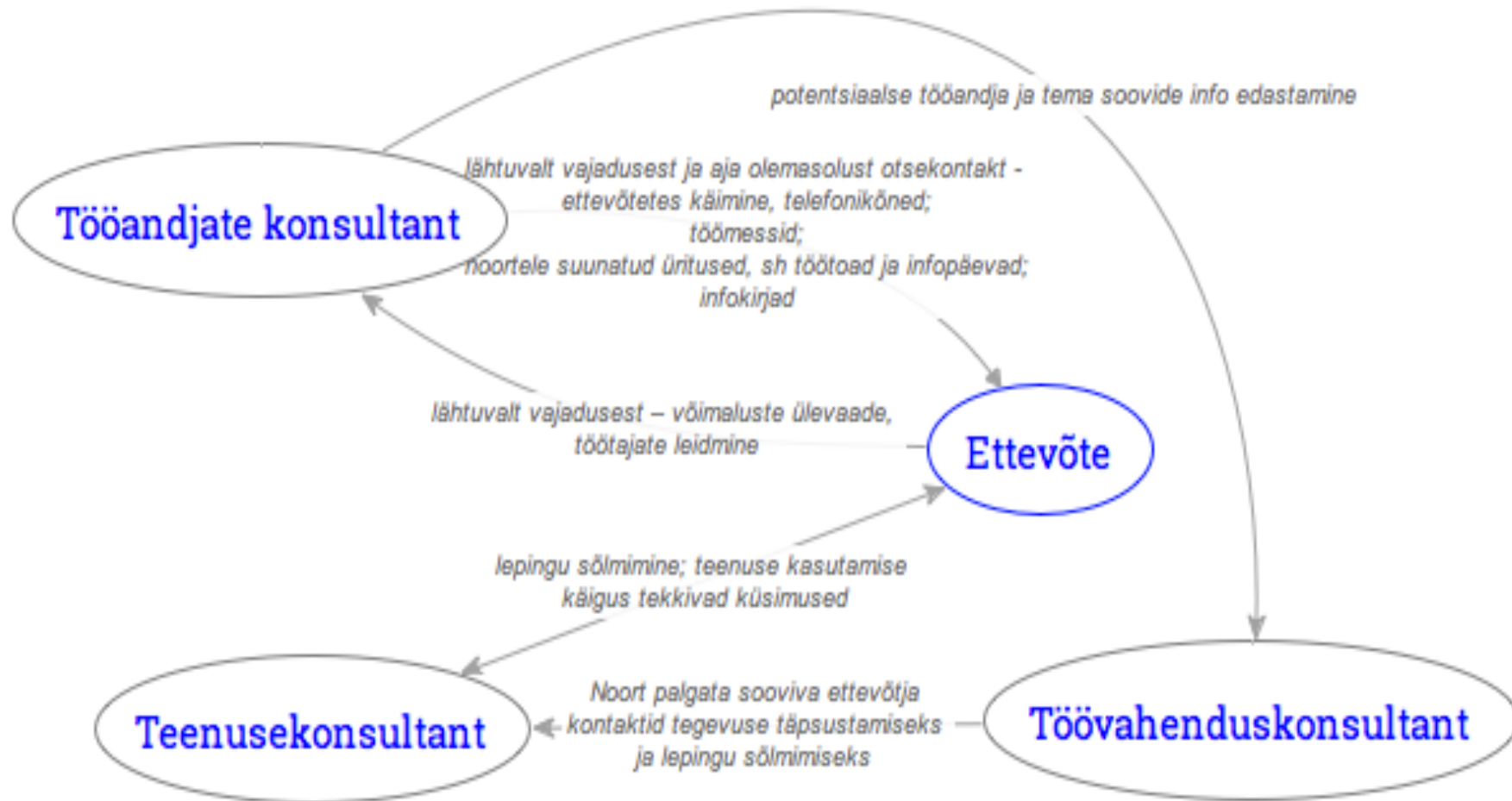
- teavitustegevuses on üldjoontes arvestatud, et info jõuaks võimalikult suure hulga sihtgrupini - infot jagatakse erinevates keeltes ja läbi erinevate allikate (inglise keel puudulik)
- 16-aastased noored välistatud

→analüüsida seniseid teavitustegevusi, suurendada koostööd valdkonna võrgustike ja teiste tugisorganisatsioonidega, sh haridusasutused

→tõsta konsultantide oskust nõustada noort lähtuvalt tema personaalsetest vajadustest ja võimalustest

→16-aastased koolikohustuse täitnud noored tegevuses M1T abikõlblikuks

Tööandja konsultatsiooniprotsess

→ kaaluda teadlikumat lepingujärgset tööandjate järelkonsultatsiooni

Noore konsultatsiooniprotsess (I)

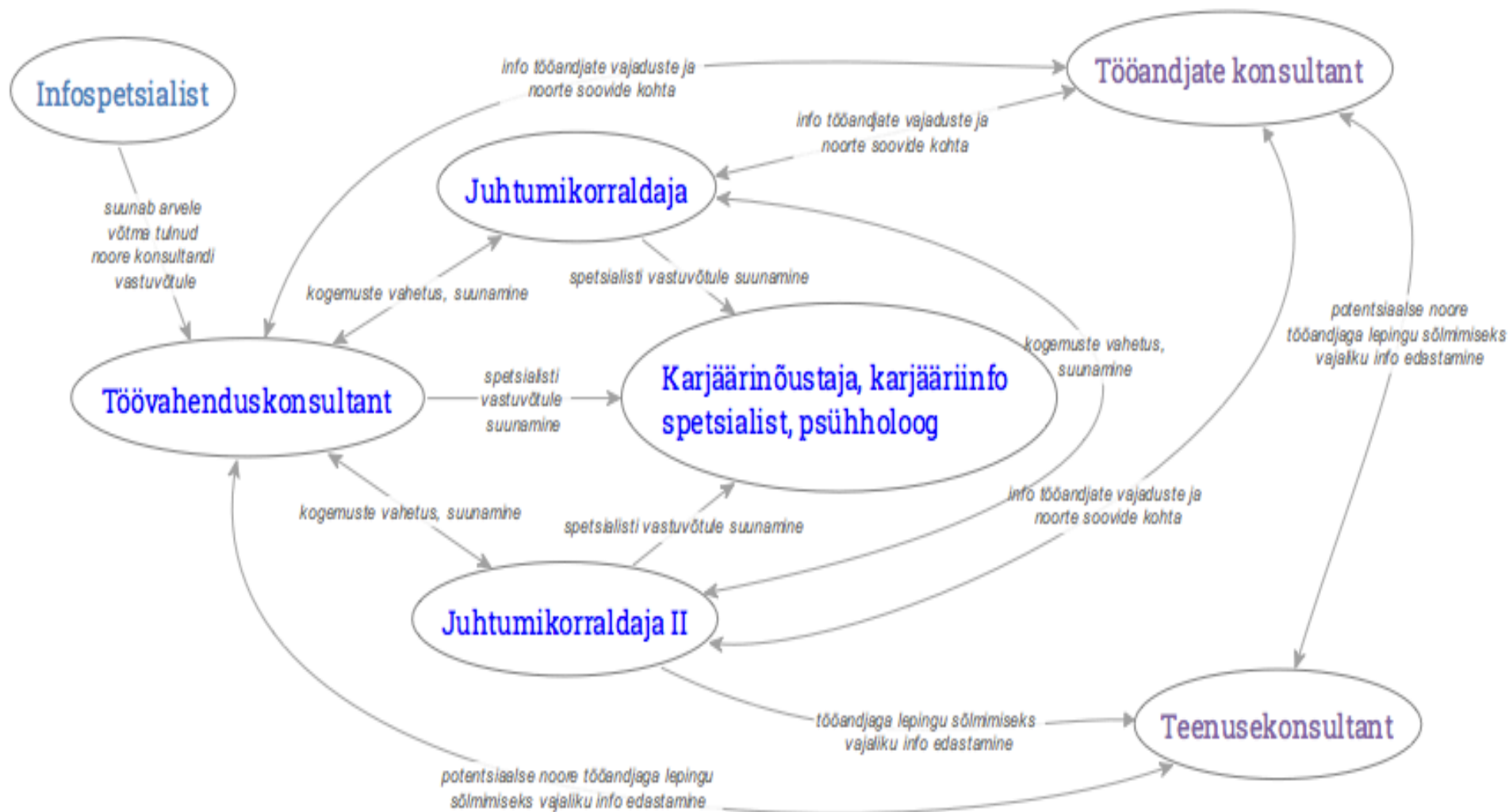
- Tegevuses osalenute tagasiside konsultandi tööle on väga positiivne (87%)
- Nõrgemad ehk jätkuvalt töötud vajavad individuaalsemat lähenemist

Noore konsultatsiooniprotsess (II)

- konsultantide poolne hoolikas ja teadlikum suhtlemine noortega ning suurem isikuomadustega arvestamine
- pöörata põhi- ja keskkooli õppekavades kui töötuna arvel olles enam tähelepanu karjäärinõustamisele
- vajalik noorte konsultatsiooniprotsessi jätkamine teatud aja jooksul ka töölepingu sõlmimise järgselt
- NEET noortega tegelevate organisatsioonide tõhusam omavaheline koostöö

Konsultantide omavaheline koostöö ja info vahetamise protsess (I)

Konsultantide omavaheline koostöö ja info vahetamise protsess (II)

- Töövahendus konsultantide omavaheline koostöö on sõltuvalt Töötukassa esindusest ja konkreetsest konsultandist juhuslikum ning pinnapealsem, juhtumikorraldajate (I) ja juhtivkonsultantide koostöö tihedam ning kolmandaid osapooli kaasavam
  - Kõik noorte valdkonnas tegutsevad spetsialistid pole kursis erinevate organisatsioonide ega projektide tegevustega
- vajalik on tihedam ja sisulisem koostöö erinevate spetsialistide ja organisatsioonide vahel**

Kokkuvõte - Kuidas parandada NEET noorteni jõudmist ja nende kaasamist tegevusse? (I)

→ Kohandada M1T kriteeriumid NEET noortele sobivamaks

- Lühendada tegevuse töötuna arvel oleku pikkuse kriteeriumi ning võimaldada töötuna arvel oleku perioodide summeerimist
- Leevendada tegevuse erialase hariduse puudumise nõuet
- Leevendada tegevuse töökogemuse kriteeriumi
- Lühendada tähtajalise lepingu pikkuse kriteeriumi
- Pakkuda noorele ja tööandjale nõustamist ka töölepingu sõlmimise järgselt ning soodustada noorele mentori määramist

Kokkuvõte - Kuidas parandada NEET noorteni jõudmist ja nende kaasamist tegevusse? (II)

→ Muuta rakendussüsteem operatiivsemaks ja paindlikumaks

- Võimaldada Töötukassa konsultantidele suuremat paindlikkust noorte konsulteerimiseks
- Suurendada Töötukassa konsultantide noorsootöö oskuseid
- Suurendada veelgi eriosapoolte teadlikkust tegevusest
- Suurendada veelgi karjäärinõustamise ja karjääriõppe osatähtsust nii õppekavades kui Töötukassa konsultatsioonides
- Soovitatav üle vaadata töötutele võimaldatavate koolituste piirangud

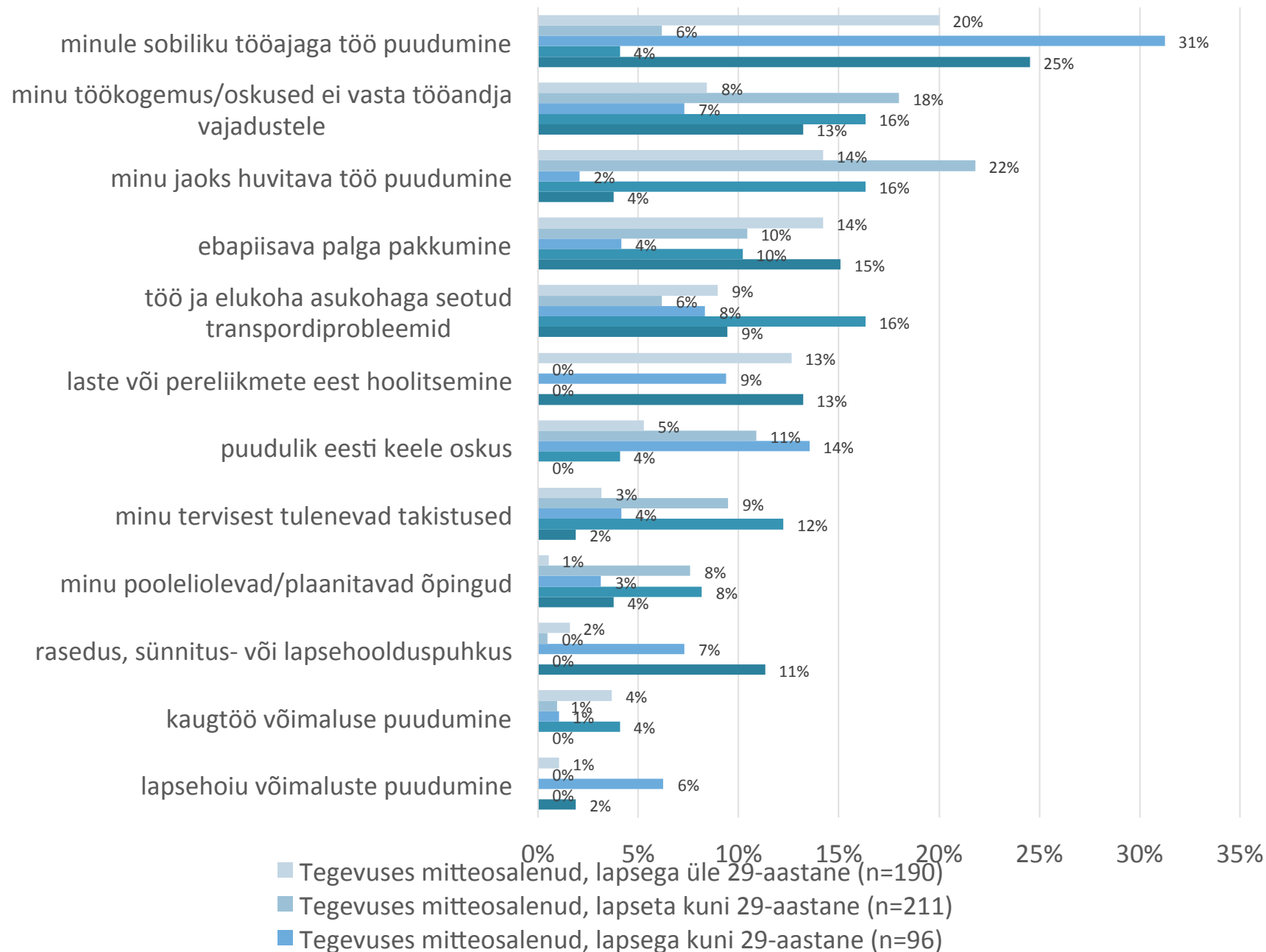
Kokkuvõte - Kuidas parandada NEET noorteni jõudmist ja nende kaasamist tegevusse? (III)

- Tõsta läbi koolituste, seminaride, infomaterjalide, jne tööandjate või potentsiaalsete noorte juhendajate valmisolekut tööks noorega
- Soodustada noore töökohapõhist juhendamist/mentorlust nt läbi Töötukassa poolt makstava juhendamistasu
- Tihedam koostöö erinevate NEET noortega tegelevate organisatsioonide vahel
- Pöörata suuremat tähelepanu M1T tutvustamisele tööandjatele
- Rääkida kaasa alaealiste tööpiirangute leevendamise ning sotsiaalmaksu minimaalse kohustuse vähendamise teemadel

Tegevuse laiendamine mittetöötavatele lapsevanematele

- Tegevusse sisenemisel lapsevanemate osas olulisi erisusi ei ilmne
  - Erand: lapsevanemate jaoks on oluline 2-aastane töölepig ning nad on töösuhte osas enam valivad
- Erisused ilmnevad üldise tööturule sisenemise takistuste osas – lapsevanematel on need erinevate sihtgruppide lõikes selgelt seotud lapsevanema kohustuste täitmisega
  - Kõige teravamalt eristub sobiva tööaja puudumine
- Võrreldes lasteta tegevuses osalenud noortega on tegevuses osalenud lapsevanemate jaoks probleemkohtadeks madal palk ning tajutud tööandja poolne negatiivsem suhtumine

Olulisemad takistused tegevuses osalenud ja mitteosalenud lapsevanemate jaoks vanusegrupiti. Milline nimetatud takistustest on kõige olulisem?

Tegevuse laiendamine mittetöötavatele lapsevanematele

- Taskukohaste lapsehoiukohtade lisandumine ja kättesaadavuse parandamine on keskse tähtsusega
- Paindlike töövormide ja -aegade vajalikkus
- Oluline on toetada naiste tagasipöördumist tööhõivesse

- Teisalt on vajalik toetada ka tööandjaid

Millised riigipoolsed tegevused võiksid suurendada tööandjate huvi palgata töötuid väikelaste vanemaid?

Tegevus	%	
	Mitte-osalenud tööandjad (n=168)	Osalenud tööandjad (n=79)
Tööjõumaksude soodustused (nt osaajaga töö korral)	61%	79%
Väljaõppe kulude hüvitamine kuni esimese 2 tööaasta jooksul	42%	53%
Palgatoetus kuni 1 aasta (sõltumata töötü vanusest) selle sihtgrupi töölevõtmiseks	39%	73%
Tugi väikelapsega vanemale lapsehoiuvõimaluste pakkumiseks/või kompenseerimiseks	26%	49%
Rahaline või muu tugi Tööandjale väikelapse vanemale asendaja võimaldamiseks	23%	33%
Palgatoetus kuni 6 kuud (sõltumata töötü vanusest) selle sihtgrupi töölevõtmiseks	12%	8%
Muu	4%	3%
Riigipoolseid teenuseid/toetusi ei ole vaja	4%	0%

Tegevuse laiendamine mittetöötavatele lapsevanematele

- **Vahehindamisele tuginedes on asjakohane kuni 8-aastase lapsega töötuid vanemaid arvestada tegevuse olulise sihtgrupina**
- M1T-d ja ka muid tööturuteenuseid **suunata senisest paremini ka lapsevanemate sihtgrupile**, et ennast sihtgrupina ära tuntaks
- M1T **tervikuna paindlikumaks muutumine** → **tegevus vastab rohkemate lapsevanemate vajadustele**
- väikelapse olemasolul soovitatav töötu puhul **lähtuda eelkõige väikelapse olemasolust** perekonnas mitte töötu vanusest, kui muud kriteeriumid on täidetud
- Sarnaselt NEET noortele vajavad ka pikaajaliselt töötud väikelastega vanemad **enam individuaalset lähenemist** ja nõustamist, sh töölepingu sõlmimise järgselt, et tööturule edukamalt (taas)siseneda ja seal püsida

Kokkuvõte – Tegevuse laiendamine mittetöötavatele väikelaste vanematele

Töötutele lapsevanematele ei ole vaja eraldi meedet, vaid terve meetme paindlikumaks muutmine aitab tegevusel rohkem ka kuni 8-aastase lapse vanemate vajadusele vastata

TÄNAME!

Balti Uuringute Instituut

Lai 30, 51005 Tartu

ESTONIA

T: +372 699 9481

E-mail: ibs@ibs.ee

www.ibs.ee